

”Vem kan man lita på i den här staden?”

- En kvalitativ studie om hur ensamkommande ungdomar upplever relationen till sin god man.

Petra Tapper

Ninni Uddh

Examensarbete 15 Hp
Socialt arbete och socialpedagogik, 61 – 90 Hp
Socialpedagogiska programmet
Institutionen för individ och samhälle
Vårterminen 2016

Abstract

Titel: "Vem kan man lita på i den här staden?"

Engelsk titel: "Who is there to trust in this city?"

Sidantal: 38

Författare: Petra Tapper och Ninni Uddh

Handledare: Anette Bolin

Examinator: Annika Theodorsson

Datum: Maj 2016

Sammanfattning

Under 2015 kom 35369 ensamkommande barn och ungdomar till Sverige för att söka asyl. I media och i samhället har det diskuterats flitigt kring olika händelser rörande de ensamkommande barnen och ungdomarna. När barn under 18 år kommer till Sverige tilldelas de en god man som ska se till att barnet får sina rättigheter tillgodosedda. Samtidigt är det sällan vi hört de ensamkommande ungdomarnas egna röster. Sker god mans-uppdraget utifrån barnens villkor och barnperspektiv? Under förra året (2015) blev det också uppenbart att det saknades gode män till ensamkommande barn och ungdomar i kommunerna (Socialstyrelsen 2016). Vi ville förstå och undersöka hur de ensamkommande ungdomarna upplever att god man uppfyller sitt uppdrag, i att vara den samordnade och stödjande länken till den ensamkommande ungdomen.

Syftet är att undersöka hur de ensamkommande ungdomarna upplever relationen med sin god man.

Vi har använt oss av kvalitativa fokusgruppsintervjuer för att samla in vår data. Deltagarna i vår studie var ensamkommande ungdomar mellan 16-17 år som inte varit i Sverige i mer än 1 år. Med vår studie kan vi bekräfta vissa likheter med tidigare internationell forskning samt se en del skillnader från tidigare nationell forskning. Vi kan också tolka att ytterligare verktyg och kunskaper behövs för att möta de ensamkommande ungdomarna utifrån ett barnperspektiv.

De ensamkommande ungdomarna i vår studie upplever sig ha liten möjlighet att påverka relationen till sin god man. De ensamkommande ungdomarna försöker många gånger göra sina röster hörda men det är sällan problem blir åtgärdade. Få av våra deltagare hade en positiv upplevelse av sin god man och utförande av god mans-uppdraget.

Nyckelord: ensamkommande ungdomar, god man, relation, barnperspektiv, makt

1. Inledning	1
2. Syfte	2
2.1 Frågeställningar	2
3. Bakgrund	2
3.1 God man	2
3.1.1 Första mötet med barnet	3
3.1.2 Samverkande aktörer	3
3.1.3 Vård, Skola och fritid	4
3.1.4 Sammanfattning	4
3.2 Ensamkommande ungdomar	4
3.3 Asylprocessen	5
3.4 Samverkande aktörer	5
3.4.1 Socialtjänsten	5
3.4.2 Offentligt biträde	5
3.4.3 Migrationsverket	6
3.4.4 HVB- hem/familjehem	6
3.5 Lagar	6
3.5.1 Valda artiklar från Konventionen om Barns rättigheter	6
3.5.2 Socialtjänstlagen.....	7
3.5.3 Lagen om god man för ensamkommande barn	7
3.5.4 Föräldrabalken.....	7
4. Tidigare forskning	7
4.1 Internationell forskning	8
4.2 Nationell forskning	10
5. Metod och material	12
5.1 Kvalitativ metod	12
5.2 Fokusgrupp som metod	12
5.3 Förförståelse	13
5.4 Tillvägagångssätt	14
5.4.1 Urval och kriterier	14
5.4.2 Genomförande	15
5.5 Forskningsetiska regler	15
5.6 Bearbetning och analysmetod	16
5.7 Studiens begränsningar	17
5.8 Litteratursökning	18
6. Teoretisk referensram	18
6.1 Makt i Foucaults fotspår	18
6.1.1. Disciplinär makt och disciplinering	19
6.1.2 Pastoral makt	19
6.1.3 Vår utgångspunkt kring Foucaults maktteori och begrepp	20

6.2 Freires frigörande pedagogik	20
6.2.1 Pedagogik för förtryckta.....	20
6.2.2 Medvetandegöra och dialog	21
6.2.3 Vår utgångspunkt kring Freires teori och begrepp.....	22
7. Resultat och analys	22
7.1 Relation	22
7.1.1 Uppdraget	22
7.1.2 Verkligheten	24
7.2 Makt	28
7.2.1 Påverkan	28
7.2.3 Samverkande aktörer.....	31
7.3 Lärande	33
7.3.1 Förtroende	33
7.3.2 Medvetenhet	34
8. Diskussion:	36
8.1. Metodologiska svårigheter och begränsningar med studien	38
8.2. Vidare forskning	38
9. Referenser	38

Bilaga 1

Bilaga 2

Bilaga 3

1. Inledning

Under det senaste året har invandringen till Sverige ökat och därmed har en stor del ensamkommande barn och ungdomar sökt asyl i Sverige (Migrationsverket 2016a). De anländer oftast utan en vuxen till Sverige. De barn och ungdomar som inte har släkt att återförenas med blir tilldelade en god man och blir placerade på ett Hem för vård eller boende (HVB) eller i familjehem.

Debatten i vårt samhälle idag har fullkomligt exploderat av problemformuleringar och negativa händelser kring de många ensamkommande ungdomar ankomst till Sverige. Samtidigt som det stora antalet ensamkommande barn som under 2015 sökte asyl i Sverige inneburit en stor utmaning för landets kommuner (Migrationsverket 2016c). Barnens röster blir inte hörda i debatten, i media eller i samhället (SIDA 2016). Därav är det av än större betydelse att ensamkommande ungdomens erfarenhet av relationen till god man får berättas av ungdomarna själva. Vår tolkning är att det talas *om* och inte *med* de ensamkommande ungdomarna kring hur de upplever sin första tid i Sverige

God mans uppdrag är att vara den samordnade och stödjande länken till den ensamkommande ungdomen och att träffa den unge regelbundet. Rollen innebär också att inneha kunskap om samhället, regler, att verka för lärande, utvecklande och att relationen tillvaratar de ungas rättigheter (Migrationsverket 2016b). Enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL) är det ett dilemma att då gode män är lekmän med ett delvis ideellt uppdrag inte alltid har kunskapen att möta de ensamkommande ungdomarna i denna viktiga roll som till stor del sätter grunden för ungdomarnas trygghet och integrering i det svenska samhället (SKL 2015).

När vi sökt efter forskning som handlar om hur de ensamkommande ungdomarna upplever sin god man och hur de resonerar kring relationen dem emellan både nationellt och internationellt blev vi medvetna om hur lite som skrivits om ämnet utifrån de ungas perspektiv. Vi vill i vår uppsats höra de ensamkommande ungdomarnas röster kring vad de lär sig av god man, vilka rättigheter de upplever sig ha och hur delaktiga de tillåts vara i allt som rör dem själva utifrån ett barnrättsperspektiv. Samt undersöka hur medvetna ungdomarna är om relationen och hur de beskriver att de upplever sin relation med god man. Utifrån vad de ensamkommande ungdomarna berättar vill vi förstå hur deras gode män utför sina uppdrag och om det finns ett tydligt barnrättsperspektiv utifrån FN:s barnkonvention, på förhand utvalda artiklar.

Utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv och relevansen för socialt arbete uppfattar vi det vara viktigt att vi ser de unga och lär av deras berättelser. Genom att få ta del av deras åsikter kan vi skapa oss verktyg för hur vi som socialarbetare kan arbeta med och ta lärdom av vad de ensamkommande barnen beskriver utifrån sin upplevda verklighet. På det viset ger också denna studie barnen makt.

2. Syfte

Syftet är att undersöka hur de ensamkommande ungdomarna upplever relationen med sin god man under sin första tid i Sverige.

2.1 Frågeställningar

- 1). Hur beskriver de ensamkommande ungdomarna sin relation med god man i förhållande till det som sker i formella möten och sociala aktiviteter?
- 2). Vad berättar de ensamkommande ungdomarna om vilken påverkan de kan ha i relationen till sin god man utifrån ett barnperspektiv?
- 3). Vad upplever de ensamkommande ungdomarna att de lär sig och blir medvetna om i relationen med sin gode man?

3. Bakgrund

I det här kapitlet kommer vi tydliggöra centrala begrepp som kommer att användas under hela uppsatsen. Först följer en beskrivning av vad det innebär att vara god man åt ensamkommande barn/ungdomar som avslutas med en kortare sammanfattning av uppdraget. Sedan beskriver vi vad begreppet ensamkommande ungdomar innebär, vi beskriver kort asylprocessen och även vad vi senare kommer nämna som samverkande aktörer. Därefter följer en kort förklaring om vad de olika samverkande aktörerna har för uppgift gentemot ensamkommande ungdomar samt vilka lagar som vi anser vara till stöd för vidare läsning av uppsatsen.

3.1 God man

För att läsaren ska förstå hur grunden till relationen med god man är uppbyggd och vilka uppgifter som god man skall uppfylla och inte, enligt SKL 2016, följer här ett försök till att definiera rollen så tydligt som möjligt. Dock med tillägget att gode mans uppdraget och tillhörande uppgifter med ensamkommande barn tolkas olika av gode män och förmedlas olika av alla de olika kommuners överförmyndare i Sverige. Att vara god man är till stor del ett ideellt uppdrag med ett mindre arvode. Det finns inte heller formellt lagstiftade krav på att god man ska ha genomgått god mans utbildning utan det är upp till varje kommun (Karlsson & Lange-Karlsson 2015, s. 29-31).

Varje ensamkommande asylsökande barn har rätt att få en god man som kan företräda dem i Sverige. Det är överförmyndaren i den kommun barnet vistas i som förordnar en god man så

fort som möjligt. God man träder in i både vårdnadshavarens och förmyndarens ställe och ska därmed ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter (SKL 2016). Ytterst består uppdraget i att tillförsäkra barnet en trygg tillvaro under dess första tid här i landet. Liksom en förälder har inte heller god man tystnadsplikt men skall använda sitt omdöme (SKL 2016). God man ska inte sköta den dagliga omvårdnaden och tillsynen av barnet (Karlsson & Lange-Karlsson, 2015, s. 95). God man har heller ingen försörjningsplikt gentemot barnet (SKL 2016). Däremot ska god man ha regelbunden kontakt, inte bara med barnet utan också med t.ex. det hem som barnet vistas i, det offentliga biträdet som förordnas för barnet samt den skola som barnet går i. Det kommer an på god man att aktivt se till att dessa och andra kontakter kommer till stånd och upprätthålls. God man ska alltså vara det nav kring vilket barnets alla angelägenheter samordnas enligt Prop. 2004/05:136 Stärkt skydd för ensamkommande barn (Riksdagen 2005). Det är ytterst viktigt att god man lyssnar på barnet och att barnet ges tillfälle att säga sin mening i saker som rör honom/henne, då skapas bra förutsättningar för att god man ska kunna utföra sitt uppdrag på ett bra sätt. Det kommer an på god man att se till att barnet får omvårdnad, trygghet och en god fostran (SKL 2016). Godmanskapet upphör automatiskt då barnet fyller 18 år och blir myndigt. Utöver kunskaper i svenska språket bör god man ha goda kunskaper om det svenska samhället och då framför allt om hur skolan och vården fungerar men likväl om vilket ansvar olika myndigheter har. Det är dessutom en fördel om personen som blir god man har en särskild lämplighet att arbeta med barn i utsatta situationer (SKL 2016). Den som utses som god man måste också ha tillräckligt med tid att ägna sig åt sitt uppdrag. Som god man förvaltar man barnets tillgångar. Genom att bland annat ansöka om dagersättning för barnets räkning som ska räcka till grundläggande behov så som kläder, skor, hygienartiklar telefonsamtal, hälso- och sjukvård etc. Det är god man som bestämmer hur dagersättningen ska användas i samråd med den unge utifrån ålder och mognad (SKL 2016).

3.1.1 Första mötet med barnet

Tolk är i många fall nödvändigt vid möte med barnet. Vid första mötet med barnet bör blivande god man berätta om sitt uppdrag och vad en god man kan, får och ska göra för barnet (Karlsson & Lange-Karlsson, 2015, s. 92). Beroende på barnets ålder, mognad och hälso-tillstånd bör denne även informera om hur asylärendet går till, vilka myndighetskontakter som kommer att tas, tex skolgång, hälsoundersökning och boende. Barnet behöver även informeras om att det kanske inte kommer att få stanna i Sverige (SKL 2016). Vid första träffen med barnet skriver god man på ett åtagande och även barnet lämnar sitt samtycke genom att skriva under åtagandet (Karlsson & Lange-Karlsson, 2015, s. 33).

3.1.2 Samverkande aktörer

Genom sitt ställföreträdarskap har god man rätt att ta del av information samt delta i möten som rör barnet (SKL 2016). Det är viktigt att god man har ett nära samarbete med både barnet, boendet och socialtjänsten samt övriga professionella som arbetar med barnet. Vid

varje tillfälle som en myndighet ska träffa barnet har god man rätt att närvara då ett barn under 18 år är minderårigt och har rätt att ha en ställföreträdare vid sin sida. Myndigheter kan inte åberopa sekretess gentemot god man (SKL 2016).

3.1.3 Vård, Skola och fritid

Som god man följer man med barnet vid det första besöket hos vårdcentral, sjukhus, tandläkare och optiker för att informera om sin roll som god man. Vid eventuellt upprepade besök är det boendepersonalens/familjehemmets ansvar att följa med barnet om det inte finns ett särskilt behov av att god man följer med (SKL 2016). Det är god man som har den slutliga bestämmanderätten gällande val av skola. God man medverkar vid utvecklingssamtal samt eventuella föräldramöten för att få del av information om barnets skolutveckling och aktuella aktiviteter. God man skall också ombesörja så att barnet anmäls till och får ta del av fritidsaktiviteter (SKL 2016).

3.1.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis är god man ett uppdrag som består av en mängd olika uppgifter. God man är den ende som har rätt att skriva under och godkänna för barnet såsom te x. lånekort, ledighet i skolan eller barnutredningar gjorda av socialtjänsten. God man ska samordna kring barnet så att barnet får det som behövs utifrån dennes behov men ska inte ombesörja barnets dagliga omsorg (SKL 2016). Likaså ska god man se till att det finns ett stödjande och tryggt team kring barnet utifrån barnets individuella behov.

3.2 Ensamkommande ungdomar

Migrationsverket (2016c) meddelar att under 2016 fram till Maj har hittills 1254 barn sökt asyl i Sverige jämfört med 2015 då det under hela året kom 35 369 ensamkommande barn som sökte asyl i Sverige varav hälften var från Afghanistan och näst största gruppen från Syrien. Första prognosen för 2015 uppskattade Migrationsverket att Sverige skulle ta emot 7 800 ensamkommande barn under hela 2015 (Migrationsverket 2016d). De flesta var pojkar, 32 522 mellan 13-17 år. Under 2014 kom det ca 7 000 ensamkommande barn (Migrationsinfo 2016). För att ytterligare belysa ökningen sökte vi statistik från år 2000, då endast 350 ensamkommande barn sökte asyl i Sverige (Rimsten 2006, s. 69). Ensamkommande barn har ofta traumatiserade händelser bakom sig som att fly från sitt hemland och lämna familjen. Skälen till att lämna hemlandet kan vara krig och oroligheter eller att få slippa ta del av militärtjänstgöringen (Karlsson & Lange-Karlsson, 2015, s. 86-87). Många författare väljer att benämna målgruppen som ensamkommande barn. I lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. definieras ensamkommande barn med de som är under 18 år och kommer till Sverige utan någon vårdnadshavare eller annan vuxen som tar ansvar för barnet. I uppsatsen kommer barn och ungdom växelvis användas för att andra författare väljer att benämna målgruppen som barn. Vi har i vår studie valt att använda ensamkommande ungdomar med anledning av att våra deltagare har varit mellan 16-17 år gamla.

3.3 Asylprocessen

Asyl betyder fristad och för de ensamkommande barnen betyder det att de söker skydd i ett annat land än i sitt hemland. Asylprocessen innebär olika steg som de asylsökande barnen går igenom från asylsökande till beslut. Stegen är bland annat att berätta sin historia och bakgrund till många olika professionella aktörer som ska verka kring barnet (Migrationsverket 2016a). Migrationsverket samt socialtjänsten i den kommun barnet tillhör vill även kunna identifiera barnet samt undersöka var föräldrarna finns då det ligger i barnets bästa att leva med sina föräldrar enligt barnkonventionen och detta pågår parallellt under asylprocessen (Karlsson & Lange-Karlsson 2015, s. 96-99). Under asylprocessen är de ensamkommande ungdomarna i stort behov av stöd från en viktig vuxen då de olika mötena ofta är av utlämnande karaktär.

3.4 Samverkande aktörer

3.4.1 Socialtjänsten

När ett barn under 18 år söker asyl kontaktar Migrationsverket socialtjänsten i kommunen dit barnet blivit anvisat. Socialtjänstlagen (2001:453) styr vilken rätt till vård och omsorg asylsökande ensamkommande barn har. Socialtjänsten bestämmer var det ensamkommande barnet skall bo, antingen HVB- hem eller familjehem (Migrationsverket 2016a). Socialsekreteraren har kompetensen att tala med barn och det är av vikt att barnet får hjälp att berätta om sin situation för en erfaren tjänsteman. Socialtjänsten har ansvar för att se till att barnet får en skolgång om barnet ännu inte fått god man tilldelad. Oavsett om barnet vistas i en ankomstkommun eller i en anvisningskommun betraktas den som barnets *vistelsekommun*, enligt 2 kap. 2 § SoL (SFS 2001:453). Vilket innebär att socialtjänsten ska utreda barnets behov av stöd, fatta beslut om insatser samt se till att barnet får tillgång till skolundervisning (Socialstyrelsen 2013).

3.4.2 Offentligt biträde

God man tar kontakt med det offentliga biträdet, som utses av Migrationsverket och som företräder barnet i asylprocessen (Migrationsverket 2016b). God man ska ha kännedom om vad som ska göras samt skriva fullmakt åt biträdet och för övrigt ha en nära kontakt med denne. Det offentliga biträdet kan de svenska lagarna och är jurist eller advokat. Det offentliga biträdet hjälper till att dokumentera barnets asylärende och lägger fram barnets asylskäl och är med på möten med Migrationsverket (Migrationsverket 2016b).

3.4.3 Migrationsverket

Migrationsverkets arbete utgår från folket genom att det är de valda politikerna som utformar flyktingpolitiken (Migrationsverket 2016a). Deras uppdrag är att besluta om asyl, vistelse och uppehållstillstånd i Sverige och medborgarskap. Förutom Migrationsverket är det också kommuner och landsting som arbetar aktivt för integrationen. Migrationsverket står för boende och pengar till mat under asylprocessen (Migrationsverket 2016a). God man har skyldighet att se till att barnets ansökan om asyl bekräftas hos Migrationsverket. En ansökan kan inte handläggas förrän den har bekräftats av en företrädare då minderåriga inte har rättskapacitet att föra sin egen talan och lämna in sin asylansökan. God man ska närvara på alla möten med Migrationsverket (Migrationsverket 2016b).

3.4.4 HVB- hem/familjehem

Inom de HVB-hem där ensamkommande barn bor sker det ingen behandling. HVB-hemmet ska sköta barnets dagliga omsorg i form av stöd och fostran (IVO 2015). Omsorgen består av att personalen ger en trygg och kontinuerlig kontakt till barnen, stödjer dem i hushållssysslor samt att dagligen skapa en gynnsam grund för fortsatt utveckling. Personalen finns också för att sköta den dagliga strukturen så som måltider, skolgång, läxhjälp och aktiviteter. Personal på HVB-hem för ensamkommande barn ska finnas till för att ge barnet fysiskt som emotionellt stöd och ska verka som en vuxen förebild. Enligt IVO (2015) finns det inget krav på viss utbildning för personal på HVB-hem. Varje kommun ska se till att personalen har de verktyg och den kompetens de behöver för sitt uppdrag. Familjehem innebär att barnet får bo hos en familj. Familjehemmets syfte är likt HVB-hemmen, att verka för barnets dagliga omvårdnad.

3.5 Lagar

3.5.1 Valda artiklar från Konventionen om Barns rättigheter

Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter gäller för alla barn som är under 18 år (artikel 1). Grunden för konventionen är att barn har rätt att få sina grundläggande behov tillgodosedda och att bli respekterade som individer i allt som rör det enskilda barnet (Brodin 2008, s.10). Alla barn har rätt att komma till tals och få uttrycka sina åsikter i alla ärenden som rör barnet. Barnet ska ha rätt till inflytande i sin situation (artikel 12). Barnets överlevnad och utveckling ska säkerställas. Rätt till utveckling betyder att professionella ska göra vad de kan för att ge barn en bra barndom vilket leder till att barnet utvecklas. Det kan vara trygghet, sjukvård, ett hem eller att få gå i skolan (artikel 6). Barn på flykt ska av asyllandet (förutsatt att det är en av konventionsstaterna) tilldelas lämpligt skydd för barn som berövats sin familjemiljö (artikel 22). Barnets bästa ska komma i främsta rummet, barnet ska också

tillförsäkras det skydd och den omvårdnad som behövs för barnets välmående. Saknas vårdnadshavare ska barnet tilldelas detta för att ta ansvar för barnet (artikel 3) (Unicef 2016).

3.5.2 Socialtjänstlagen

Socialtjänsten ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhället på en demokratisk och solidarisk grund. I socialtjänstlagen 2 kap. 1§ (SFS 2001:453) framgår att det är varje enskild kommun som ansvarar för omvårdnaden av barn och unga som vistas i kommunen så att varje individ får det stöd och hjälp som de behöver. Barn som söker asyl betraktas som övergivna barn som har behov av stadigvarande vård. Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) hänvisar till Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. för de bestämmelser som gäller ensamkommande barn.

3.5.3 Lagen om god man för ensamkommande barn

Lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn reglerar när en god man ska förordnas för ensamkommande barn som kommer till Sverige utan vårdnadshavare eller annan vuxen som trätt i vårdnadshavares ställe (SKL 2016). I lagen står det att Migrationsverket eller socialnämnden i kommunen där barnet vistas ansöker om god man till överförmyndaren. Lagen skriver kort att en god man ska träda in som vårdnadshavare och förmyndare och ansvara för barnets personliga förhållande och sköta dess angelägenheter.

3.5.4 Föräldrabalken

Gällande vem som kan utses till god man hänvisas man att läsa 11 kap. 12 & 13§ i föräldrabalken (SFS 1949:381). I dessa två paragrafer framgår att en god man ska vara erfaren, rättrådig och i övrigt lämplig för uppdraget (SKL 2016). Det är också föräldrabalken som, sedan hundra år tillbaka, ligger till grund för uppdraget som god man och idag diskuteras det om den skall ändras då den anses gammalmodig samt att uppdraget som god man ändrat karaktär och innebär så mycket mer (SKL 2016).

4. Tidigare forskning

Vår ambition var att hitta tidigare forskning som lyfter ensamkommande barns röster om relationen till god man. Vi upptäckte att det var brist på liknande studier om hur ensamkommande ungdomar i Sverige upplever relationen till sin god man. Vi fann en internationell avhandling och en rapport, dessa beskriver hur ensamkommande barn på

Cypern och Nordirland upplever sin god man eller socialarbetare som tar den rollen. Internationellt fann vi också en avhandling som jämförde uppdraget som god man och systemet mellan Kanada och Sverige. Nationellt fann vi en FoU rapport som delvis gav fruktbart underlag till vår studie genom att den belyser ensamkommande barns erfarenheter under asylprocessen. Vidare fann vi en rapport som beskriver vikten av att ensamkommande barn får rätt stöd för att förebygga trauma långsiktigt. Samt en artikel som beskriver ensamkommande barns behov av stöd av viktiga vuxna. Vi valde att använda oss av ovanstående tidigare forskningen om god man för ensamkommande barn för att kunna jämföra med resultatet från vår studie. Samt för att börja fylla de luckor som vi uppfattar saknas kring aktuella studier om ämnet. Vi har valt att inte använda studier som berör uppdraget som god man eftersom uppdraget skiljer sig åt beroende på vilken målgrupp god man har samt att syftet inte är att undersöka god man och dennes uppdrag.

4.1 Internationell forskning

Nikta Akaserehs (2011) avhandling ”*Voice of unaccompanied Minor Asylum seekers on Guardianship*” handlar om att ”legal guardians”, (god man) måste få god och kvalitativ kunskap kring att arbeta med ensamkommande barn. Studiens resultat är att legal guardian systemet på Cypern har misslyckats med att ge det stöd som de ensamkommande minderåriga behöver och som internationella riktlinjer definierat kring rollen för god man. Akasereh har intervjuat sju ensamkommande barn samt gjort tre intervjuer med socialarbetare inom frivilligorganisationer som agerade som inofficiella gode män. Studien visade också att de minderåriga ensamkommande barnen ansåg att de frivilliga gode männen var de som var bäst på att utföra ett kunnigt och kompetent god mans uppdrag. På Cypern är en legal guardian en officiell socialsekreterare som är placerad på en socialtjänst. Erfarenheten av tillit, förtroende och trygghet till dessa är liten i studien från de ensamkommande minderåriga håll.

I studien beskrivs att barnen inte har någon officiell bra vuxen som kan ta ansvar för att de får sina behov tillgodosedda och se till att de landar i trygghet och säkerhet på Cypern i dagsläget. Författaren menar också att flera studier på Cypern visar på att socialtjänsten och det juridiska ramverket som satts upp för de minderåriga för att skydda dem fallerar bl.a. genom svårigheten att hitta goda legal guardians med rätt kunskap för att kunna göra ett bra jobb för traumatiserade barn. Ungdomarna i studien berättar att de officiella socialsekreterarna krävde avtalade besök och de tyckte inte att legal guardians gör sitt jobb och känner att deras officiella legal guardians inte bryr sig om dem, fast de säger att de ska göra något åt deras problem så händer inget. Ingen av ungdomarna uttryckte att de fått något stöd under sin asylprocess av sina officiella legal guardians inte heller stöd och hjälp med sociala aktiviteter. Den hjälp de fick var från de inofficiella legal guardians från frivilligorganisationerna. De flesta ungdomarna uttryckte att de viktigaste för dem var att få hjälp med uppehållstillståndet. Inte heller uttryckte de att de förväntade sig någon hjälp av de officiella gode männen utan sa att när de hade problem fick de ta i det själva. De officiella legal guardians hade inte heller förklarat sin roll och vad de deras uppgifter var. Enligt alla ungdomar i studien var de inofficiella socialarbetarna inom frivilligorganisationerna de som

fanns där för dem, som en riktig och god legal guardian. De lyssnade, agerade och tog sig tid att hjälpa likaså upplevde de att dessa inofficiella gode män var genuint intresserade av att hjälpa dem och höll vad de lovade.

”*Welfare for unaccompanied minors*” är en avhandling skriven av Christina Skrikas. Vilken avser att undersöka närmare hur barnens rättigheter enligt barnkonventionen tolkas och genomförs på olika sätt i Kanada respektive Sverige gentemot ensamkommande barn. Samt vilka skillnader och likheter som finns mellan Kanada och Sverige kring utförandet av barnkonventionen gällande de ensamkommande barnen och vem som ansvarar för dem. Resultatet i studien är att då båda länderna accepterat och skrivit under barnkonventionen så ser uppfyllandet och tolkningen av densamma olika ut i de båda länderna. Studien menar också att de ensamkommande barnen i Kanada får ta ett större ansvar än de ensamkommande barnen i Sverige. Båda länderna anser dock att en god man är viktig för att skydda barnets intressen dock skiljer sig rollen åt, i Kanada har god man en mer juridiskt företrädande roll. I Kanada finns det inget som säger att de ensamkommande barnen ska ha rätt till en legal guardian, en god man, däremot specificerar Kanada att barnen ska ha en ”Designated Representative” (DR) som ska skydda den minderåriges intressen. I Kanada kan DR- rollen variera, men denne skall alltid informera den minderåriga ensamkommande om beslut som tas och förklara hur asylprocessen går till. I Kanada är DR mer ett juridiskt ombud och i Sverige blir god man tillfällig vårdnadshavare i frånvaro av de biologiska föräldrarna. I Kanada är det främst privata aktörer som hjälper till att husera de ensamkommande barnen i privathus, hotell eller lägenheter spritt på många platser medan i Sverige är det kommunerna som står för en organiserad placering och då oftast i HVB-hem med boendepersonal eller i familjehem. Privata sponsorer hjälper de ensamkommande minderåriga under första året. Därefter är det meningen att ungdomen ska stå på egna ben. De privata sponsornas uppgift är att hjälpa de ensamkommande att anpassa sig till livet i Kanada, få bostadshjälp, skola m. m (vilket ändå är mycket upp till ungdomen att fixa) samt ge moraliskt stöd.

I Kohlis, Connolly och Becketts (2014) rapport ”*By their side and on their side: reviewing the evidence for guardianship for separated children in northern Ireland*” beskrivs hur systemet med de ensamkommande barnen i Nordirland fungerar samt hur barnen upplever systemet med god man. Rapporten anser att en guardian, (god man) behöver ha kunskap och verktyg till att möta barnen. Rapporten undersöker även behovet av att införa ett separat god mans-system (guardian system) i Nordirland så som vi har i Sverige och i flera andra Europeiska länder. För att lyfta den rollen från social-sekreterarna som i dagsläget har rollen som socialsekreterare och guardian. Studien använde fokusgrupper som metod för att höra sammanlagt femton socialarbetare både officiella samt från frivilligorganisationerna, om deras upplevelser av sin roll gentemot ensamkommande barn samt behovet av införandet av ett separat system för uppdraget som god mans. Studien hade problem att hitta ensamkommande barn som ville delta, de fick dock tag i fyra stycken där barnens svar bekräftade socialarbetarnas uppfattningar om att för tillfället behövdes inte ett separat system för god man då socialarbetarna uppfattades fylla denna-roll som god man bra. Författarna uttrycker också att studiens resultat visar på att barnens röster ofta inte blir hörda, mycket på grund av att de ensamkommande barnen inte får tillräckligt med information för att kunna

vara delaktiga och höja sina röster för deras rättigheter. Då det är svårt att hävda sin rätt när man inte vet vad man har rätt till.

Rapporten identifierar också att frivillig-organisationerna kan göra många goda insatser för de ensamkommande barnen och att de ska titta närmare på hur man kan jobba tillsammans med dem. Författarna till rapporten har intervjuat fyra ensamkommande ungdomar om hur de upplever att socialarbetaren uppfyller sin roll gentemot dem själva. De ensamkommande barnen uttrycker att socialarbetarna har tagit sig tid och hjälpt till så att de fått börja skola och fått hjälp med det de har behövt. En av de viktigaste egenskaper de ensamkommande barnen upplevde var att socialarbetarna förmedlade trygghet, de unga kände att de kunde lita på socialarbetaren (guardian), vilket i sin tur ledde till att de också vågade lita till andra professionella och vuxna de behöver komma i kontakt och som socialarbetaren introducerade dem för. Författarna menar att när ungdomen väl fått förtroende för en vuxen var det lättare att tillåta andra vuxna tillträde i sitt liv. Dock upplevde de ensamkommande barnen att socialarbetaren inte kunde hjälpa dem i asylprocessen utan där var det offentliga biträdet den enda de kunde lita till. Samtidigt uttryckte barnen i studien att de inte behövde ytterligare en guardian utan det räckte med socialarbetaren då de upplevde att om socialarbetarna fick lite mer träning och kunskaper skulle klara den rollen och de själva skulle slippa berätta sin historia för ytterligare en vuxen då de tyckte att dessa gör nästan samma sak. Det enda som skulle vara bra var om det infördes ett separat god mans-system utanför socialtjänsten var om god man fick laglig rätt att driva deras asylärenden. Då kunde de se en positiv funktion av godmanskapet, annars ansåg det bara vara en överflödig roll.

4.2 Nationell forskning

Henry Ascher är professor i folkhälsovetenskap vid Göteborgs Universitet och docent samt överläkare i barnmedicin. Ascher arbetar även kliniskt vid Flyktingbarnteamet i Göteborg. I Aschers (2009) artikel ”*Ensamkommande flyktingbarn måste få stöd*” beskrivs att professionella aktörer runt barnet behöver bredda sin kompetens. Artikelns huvudsyfte är att ensamkommande flyktingbarn måste få stöd, respekt, medinflytande och omsorg i sin vardag, då det kan begränsa effekterna av tidigare trauman. Förhållandena i mottagarlandet för traumatiserade flyktingbarns psykiska hälsa är på sikt avgörande för att kompensera för de avbrott i omsorg de varit med om. Brist på detta stöd riskerar att skada barnens tillitsförmåga till medmänniskor och omgivning. Samtidigt är det viktigt att inte betrakta barnen enbart som passiva offer då många av de ensamkommande barnen har tagit ett stort ansvar under lång tid och de är självständiga, handlingskraftiga och kompetenta. Barnen kan behöva avlastas ansvar men det är också viktigt att de som arbetar med dessa barn och ungdomar stöttar deras kompetens och ger dem ett medinflytande i viktiga beslut som berör dem. De behöver möjlighet att få bygga upp ett nytt socialt nätverk menar Ascher. Han ser även likheten med dagens ensamkommande barn och ungdomar med 1930-talets flyktingbarn från krigets Europa samt förföljda minoritetsgrupper som har erfarenheter av övergrepp, våld och krig. Författaren skriver att ensamkommande barn utgör en extremt sårbar grupp. Det är av vikt att de ensamkommande barnen får god skola, boende, goda sociala nätverk och stödjande vuxna

då detta utgör viktiga hälsofrämjande faktorer (Ascher 2009, s. 1254). Vidare menar Ascher att många av barnen även bär på erfarenheter av att vuxenvärlden svikit dem. Ascher utgår utifrån Björn Axel Johansson et als studie av fyra ensamkommande pojkar som reagerat med allvarliga psykiatriska symtom. Genom att barnet/ungdomen får stöd kan effekter av trauma begränsas. I studien beskrivs också att den pojke som klarat sig bäst var den ende som gått en längre tid i skola i hemlandet och som under asylprocessen i Sverige levte i familjehem bland kompetenta vuxna.

I artikeln "*People out of place*" skriven av universitetslektorn Anna Lundberg och doktorand Lisa Ottosson (2013) vid Malmö Högskola respektive Stockholms universitet om hur vuxna förhandlar kring principen av vad som är barnets bästa och runt barnkonventionen när barn söker asyl med sina familjer. Samt hur juridiska representanter som ska utgå ifrån barnets bästa ofta lyssnar till vårdnadshavarens berättelse om barnets bästa än till barnet själv. Författarna beskriver att forskning har visat att när barnen får delta i olika formella arenor och blir lyssnade på mår de bättre. Genom att de då får ett värde som sociala aktörer i sitt eget liv vilket hjälper dem att finna egna lösningar i sin vardag. Författarna menar att detta sällan händer i praktiken, att tjänstemän inom myndigheterna sällan vänder sig till och gör barnen delaktiga. Vidare känner många barn inte till vad syftet med det offentliga biträdet innebär samt vad denne framför i yttrande kring barnets ärende. Samtidigt har dessa barn ofta liten kunskap om vad deras rättigheter och skyldigheter innebär i det nya landet. Författaren hävdar att juridiska representanter är viktiga aktörer i att skydda barns intressen så att barn får komma till tals. Författarna anser också att de juridiska representanterna inte alltid har tillräcklig kunskap om äldre barns rättigheter och att de många gånger antar att vårdnadshavarna representerar barnen tillräckligt väl.

"*Får vi vara med?*" är en rapport skriven av universitetslektorerna Live Stretmo och Charlotte Melander (2013), vid Göteborgs universitet. Rapporten belyser ensamkommande barn och ungas erfarenheter i Göteborgsregionen under 2008. Rapporten vill belysa hur barnen mår under asylprocessen och hur de mår nu. Författarna har intervjuat olika myndighets- och resurspersoner som arbetar med ensamkommande barn vilket bland annat innehåller information kring hur gode män upplever sitt arbete. De gode männen uttrycker enligt rapporten att de vid första mötet med barnen ska informera om deras uppdrag vilket bland annat innebär att följa med på möten hos olika myndigheter. Vidare tar författarna upp komplexiteten av att gode män säger sig hjälpa barnen att få sina röster hörda, de tar alltså ett barnperspektiv men att även om de gode männen säger sig se till barnets bästa så är det en individuell tolkning från gode män av vad dem uppfattar vara barnets bästa. Rapporten ger läsaren en inblick i hur ett par ensamkommande barn själva upplever relationen till sin god man, med resultatet att flera barn säger sig ha en bra och känslomässigt ömsesidig relation till sin god man. De unga berättar att god man även varit en bra resurs vid problemlösning under asylprocessen och i kontakt med Migrationsverket. En ungdom vars situation presenteras har däremot en helt annan upplevelse av sin god man, där ungdomen uttryckte brist på stöd och hjälp då han inte fick hjälp med en omplacering. I rapporten framkommer också att en del gode män väljer att bidra ekonomiskt genom att bjuda med den unge på påkostade utflykter eller liknande. Att gå utanför uppdraget menar några gode män vara en självklarhet och

hänvisar till om det hade varit deras biologiska barn. Rapporten menar att rollen som god man är inte tillräckligt tydligt definierad i lagen vilket utgör att de som blir god man har ett tolkningsutrymme som kan skapa orättvisor bland de unga.

5. Metod och material

5.1 Kvalitativ metod

Mot bakgrund av att vi vill förstå ensamkommande ungdomars vardagsupplevelser kring relationen med sin god man utifrån deras egna perspektiv valde vi att använda oss av kvalitativ forskningsintervju (Kvale & Brinkman, 2014, s. 41). Studiens vetenskapsfilosofiska utgångspunkt är att belysa de ensamkommande ungdomarnas enskilda och gemensamma åsikter och inre reflektioner. Det synsättet som vi utgår ifrån är det hermeneutiska synsättet där forskarens förförståelse har stor betydelse för hur man tolkar andras upplevelser och reflektioner. Förståelse uppnås genom att man studerar dessa upplevelser och reflektioner för att sedan tolka dem i den kontext som ungdomarna befinner sig i (Kvale & Brinkman, 2014, s. 78). Vi skapade en intervjuguide utifrån våra frågeställningar som moderatorn använde sig av under fokusgruppsintervjuerna. Genom fokusgruppsintervjuernas samtal har vi tolkat intervjutexterna ytterligare för att få än mer förståelse från texternas mening. Vi har växlat mellan det som sagts samt sett till helheten i vår tolkning vilket har gjort att vår förståelse ökat utifrån vad som sagts vid fokusgrupperna (Kvale 2009, s. 49-51). Med detta har vår förförståelse en inverkan på hur vi tolkade ungdomarnas upplevelser och reflektioner samtidigt som vår förförståelse också kan fördjupas eller förändras så att vi får ytterligare förståelse. Vi kommer nedan mer ingående gå igenom de olika moment som vi använt i forskningsprocessen utifrån kvalitativ forskningsintervju.

5.2 Fokusgrupp som metod

Då fokusgrupper är en form av fokuserade gruppintervjuer med ett av oss redan givet ämne som de ensamkommande ungdomarna ska diskutera kring, lämpade sig fokusgrupp väl som metod (Wibeck 2000, s.7). Då vi avsåg att undersöka hur de ensamkommande ungdomarna kollektivt diskuterar runt relationen om sin god man utifrån våra frågeställningar (Bryman 2011, s. 446-450). Fokusgrupper tar även hänsyn till de etiska aspekter som kan uppstå i den utlämnande enskilda intervjusituationen vilket vi tagit hänsyn till vid vårt val av metod (Dahlin-Ivanoff 2015, s. 92). Samtidigt ger metoden ett utrymme för diskussion och reflektion för ungdomarna genom interaktionen med de övriga deltagare och kan bidra till ett lärande och ny kunskap även för ungdomarna om sin situation. De ensamkommande ungdomarna får möjligheten till egen makt, att stärka sina åsikter och erfarenheter vilket också är i linje med studiens barnperspektiv, de är experterna och ska komma till tals (Dahlin-Ivanoff 2015, s. 82-84). Även medvetenhet kan skapas genom delaktigheten i fokusgruppen, genom att få bekräftelse på att inte vara ensam om sina åsikter, höra andras åsikter och kunna ändra sina

egna åsikter. En viktig aspekt vad det gäller valet av metod var inte syftet att försöka uppnå något generaliserbart resultat. Wibeck (2000, s.147) beskriver fokusgrupper som en möjlighet att få en djupare förståelse för hur människor tolkar det studerade problemet. Fokusgruppsmetodens begränsningar beskriver Bryman (2011, s. 463-464) som att moderator kan förlora kontrollen om den blir för ostrukturerad d.v.s. om deltagarna tillåts tala allt för fritt. Vi upplevde dock inte detta men var beredda på att det kunde ha skett. Vidare menar Bryman (2011) att datamängden blir ofta så stor och kan vara svår att analysera, deltagare kan prata i munnen på varandra eller påverkar varandras åsikter men även att det är svårt att få deltagare till fokusgrupper.

5.3 Förförståelse

Förförståelsens påverkan av studien är viktigt för att ge läsaren en möjlighet att förstå hur den kan ha kommit att påverka vår studie. Då förförståelsen både kan bidra och begränsa en studie eftersom den dels kan hjälpa en att se och förstå ett fenomen men även begränsa studiens analysförfarande då man inte är helt öppen för studiens material (Bryman 2011, s. 44).

Vi som är författare av studien är båda socialpedagog-studenter vilket har inneburit att vi har vissa gemensamma förhållningssätt och synsätt. Vi valde ämnet då vi såg att det har relevans för vår utbildning och som det samhällsfenomen de ensamkommande ungdomarna blivit synonymt med. Samtidigt som vi båda har erfarenhet av arbete med ensamkommande ungdomar utifrån våra olika positioner som god man och ungdomsassistent på HVB-hem. Vilket kan ha påverkat hur vi tolkar vår empiri och hur vi använder de teoretiska begreppen i analysen. Utifrån denna insyn från olika arenor som berör ungdomarnas vardag blev vi också intresserade av att titta närmare och förstå mer hur de själva uttrycker sig i frågan. Då vi både arbetar med ensamkommande ungdomar på olika sätt har vi också skaffat oss en förförståelse för god mans uppdrag och agerande samt ungdomarnas vardag. Vi har båda tagit del av olika möten med samverkande aktörer kring ungdomarna och mött olika gode män och olika ungdomar.

Den av oss som är god man har därför en god förförståelse för uppdraget och dess olika nyanser samt hur möten med olika samverkande aktörer sker. Samtidigt som den av oss som arbetar på ett HVB-hem för ensamkommande ungdomar har en annan förförståelse i mötet med olika gode män och ungdomar samt andra aktörer. Vi har försökt att hela tiden under arbetets gång enbart fokusera på vad våra deltagare i fokusgrupperna uttryckt i våra möten och ifrågasatt våra värderingar och tolkningar så att de inte begränsar oss i vår resultatredovisning och i vår analys (Bryman 2011, s. 44). Vi upplever att då vi har olika erfarenhet från olika positioner kring ensamkommande ungdomar har det berikat och gjort oss ifrågasättande till den andres förförståelse på ett kritiskt och konstruktivt sätt vilket i slutändan också lärt oss mycket om hur viktigt det är att ha tillgång till fler infallsvinklar.

5.4 Tillvägagångssätt

Vi började med att fastställa vad vi ville att vår forskningsfråga och syfte skulle vara. Vi kom fram till att vi var intresserade av att höra hur de ungdomar som inte varit i Sverige mer än ett år uppfattade sin relation med god man. Vi ville uppnå en närhet och en förståelse i diskussionerna mellan deltagarna och med en homogen grupp kunde vi få det genom att de har gemensamma erfarenheter, ålder och vill dela med sig av sina åsikter (Wibeck 2000, s. 5). För att få fram deltagare till studien vände vi oss till ett antal enhetschefer på HVB- hem och ordföranden i olika organisationer som möter ensamkommande barn och ungdomar, dessa blev som gatekeepers för de ensamkommande ungdomarna (Kawulich 2011). Vi skickade ut informationsbrev via mail till dem. Utifrån de gatekeepers som bekräftade att de hade deltagare till studien fördes en dialog gällande plats och tidpunkt för när fokusgrupperna kunde ske (Kawulich 2011). Vi arbetade fram en samtyckesblankett samt ett kontaktformulär och därefter sammanställde vi en intervju-guide med fokus utifrån våra frågeställningar. Vi hade en önskan om att genomföra tre fokusgruppsintervjuer med minsta antal deltagare i varje grupp om tre. Dock fick vi endast tag i deltagare på två olika orter i Västsverige där en av fokusgruppsintervjun bestod av två deltagare och den andra blev de tre till antalet. Detta kan hända vid fokusgruppsintervjuer (Wibeck 2000, s. 54). Då vi var i händerna av gatekeepers trots vårt informationsbrev om vilka krav studien ställde så kunde vi inte påverka mer än vad vi redan gjort. Lite senare fick vi svar från ytterligare en kontakt men tyvärr skulle det ta för lång tid att hinna få till denna tredje fokusgrupp. Då detta är en C- uppsats och tiden var begränsad valde vi att nöja oss med de fokusgrupper vi redan genomfört då vi ansåg att vi hade tillräckligt mättnad med material för att kunna göra en godtagbar och intressant analys (Bryman 2011, s. 453).

5.4.1 Urval och kriterier

Våra kriterier var att ungdomarna skulle vara mellan 15-17 år, inte ha varit mer än ett år i Sverige, ha en god man och kunna kommunicera hyfsat på svenska eller engelska. Med detta insåg vi att vi kan komma att ha språkbegränsningar och skulle behöva ha tolk närvarande vid våra fokusgruppsdiskussioner. För att deltagarna som gärna ville vara med i studien men inte behärskade svenska eller engelska tillräckligt erbjöd vi dem att ta med en trygg kompis som skulle kunna finnas som stöd, både språkligt och rumsligt. Här diskuterade vi mycket kring hur vi skulle hantera behovet av eventuell professionell tolk både för att skydda deltagarnas anonymitet, för att få diskussionerna att flyta samt att få tillgång till ungdomarnas egna ord och berättelser. Vi diskuterade även kring eventuell närvaro av tolk och hur dennes närvaro skulle påverka ungdomarnas berättelser. Vi beslöt tillslut att vi avstår från att använda en professionell tolk. När vi fick kontakt med gatekeepers och de meddelade att de hade deltagare till våra fokusgrupper så förutsatte vi att ungdomarna kunde tala tillräckligt bra svenska eller engelska då det var ett av våra kriterier för att medverka som vi sänt med i vårt informationsbrev.

På grund av svårigheter att få tillräckligt många deltagare kunde vi inte upprätthålla våra krav på språken, svenska och engelska som vi först beskrev i vårt informationsbrev som vi sände ut till de ensamkommande ungdomarnas gatekeepers. Majoriteten av ungdomarna hade bristande språkkunskaper i både svenska och engelska, vilket i sin tur ledde till att vi inte kunde ta del av den diskussion som ibland uppstod mellan ungdomarna, utan vi fick en översatt sammanfattning av den vuxna trygga gatekeepern som satt med. Eftersom våra fokusgrupper bitvis inte följde de uttalanden som finns kring hur en fokusgrupp bör gå till så har vi analyserat en del implicita antaganden. Med bitvis menar vi att vid vissa tillfällen blev fokusgruppen mer lik en dyadisk gruppintervju just på grund av att vi var tvungna att ha gatekeepern som tolk vilket vi först blev varse vid genomförandet av fokusgrupperna. Med implicita antaganden kan vi analysera det som är outtalat (Wibeck 2010, s. 132-133). Den här typen av analys gav oss möjlighet att använda vår förförståelse och tolkning av det ungdomarna berättar i diskussionerna genom tolken om hur relationen mellan ungdomen och god man upplevs. Text i vår intervjuguide finns frågan om ungdomarna känner sig tvingade till möten med sin god man och en fråga som vill få reda på om de känner att deras möten är givande. Dessa två frågor ställde vi aldrig konkret till deltagarna på grund av de bristande språkkunskaperna i grupperna. Med hjälp av implicita antaganden kan vi ändå dra slutsatser om den gemensamma uppfattning som ungdomarna har kring detta trots att det inte var verbalt uttalat.

5.4.2 Genomförande

Vi vara noga med att sitta i en lokal som inte vara alltför stor samt att vi hade ett mindre bord som vi alla satt kring för att skapa närhet och där moderatorn satt ibland deltagarna utan att ha en särställning (Esaïasson m.fl., 2012, s. 323). Tidsåtgången varierade mellan 45 minuter och 70 minuter utan och med fikapaus. Innan fokusgrupperna genomfördes gjorde vi en rollfördelning mellan oss där vi bestämde att en skulle vara moderator och ställa frågorna till deltagarna utifrån intervjuguiden samt att den andre skulle anteckna för att fånga upp och följa diskussionen med ett helhetsperspektiv (Wibeck 2000, s. 76-77). Vilken också hjälpte oss i vår direkta analys strax efter avslutat fokusgruppsmöte, på så sätt att vi kunde ta till vara på våra olika och gemensamma uppfattningar av fokusgruppsdiskussionerna utifrån olika synvinklar. Intervjuerna spelades in med två stycken diktafoner detta för att säkerställa att vi fick med allt som sades och som back-up ifall någon av diktafonerna skulle sluta spela in (Bryman 2011, s. 428).

5.5 Forskningsetiska regler

För ensamkommande ungdomar kan det vara känsligt att prata med någon om sin god man då det är denne som juridiskt representerar ungdomen. Kvale och Brinkmann (2014, s. 108) diskuterar kort kring vems samtycke som ska ges/fås när det finns en överordnad dvs god man i det här fallet. Vi valde deltagare som var över 15 år då det enligt Codex (2016) inte behövs samtycke från vårdnadshavare. Vi diskuterade också känslighetens natur i studien och kom

fram till att då ungdomarna har blivit informerade om syftet och samtyckt till att vara med i studien borde detta inte utgöra ett hinder. Vidare hade ungdomarna med sig gatekeepern som en trygg representant och stöd för att förebygga eventuell upplevelse av utsatthet (Bryman 2011, s. 131-140).

Vi har varit noga med att skydda våra deltagare så att de får vara anonyma i studiematerialet samt att inte nämna deras ursprungsländer (Nikku 2013, s. 22). Vidare har vi korrigerat de citat som haft felaktig grammatik för att det ska bli enklare för läsaren att förstå utan att det ändrar innebörden i meningen. Vi har valt att i vårt resultat dela några citat från våra fokusgrupper men har valt att inte ta med citat där ungdomen förklarar specifika situationer, då det kunde finnas en risk att dennes god man känner igen sig och kan peka ut vems ”ungdom” som är vems (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 109).

Våra förhoppningar är att vår studie inte medför negativa konsekvenser för deltagarna eller annan utan snarare kan skapa goda effekter och en större insikt och kunskap kring hur ensamkommande ungdomar upplever relationen till sin god man (Kvale & Brinkman, 2014, s. 105). Men även att ungdomarna själva utifrån sin medverkan i studien upplever att de fått nya insikter. Vi har under studiens gång haft en dialog med vår handledare kring etiska dilemman för att göra vår uppsats etiskt försvarbar (Nikku 2013, s. 10-11). Förutom att använda oss av vetenskapsrådets forskningsetiska principer som informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet har vi även själva haft ett etiskt reflekterande förhållningssätt under hela arbetets gång. Genom att bära med den etiska reflektionen både under planeringsfasen, analysarbetet och i slutprodukten har vi eftersträvat att få en transparent och rättvisande studie (Nikku 2013, s. 19-22).

5.6 Bearbetning och analysmetod

Valet av tematisk analysmetod gjordes med anledning av att vi redan tidigt, alltså redan direkt efter intervjuerna, såg återkommande mönster i deltagarnas berättelser och eftersom att vår studie är kvalitativ såg vi att denna metod var bäst lämpad. (Bryman 2011, s. 528) menar att det finns inga tydliga tillvägagångssätt för en tematisk analys då den kan ingå i andra analysmetoder. Valet av tematisk analys som metod hjälpte oss att tydligare definiera våra teman vilket också inneburit att vi kunnat utesluta information som inte varit lika värdefulla för resultaten i vår studie, vilket bland annat var ungdomarnas berättelser och åsikter om socialtjänsten och boendepersonal.

Fokusgruppsintervjuerna transkriberade vi från talspråk till skriftspråk då vårt fokus var att återge de ensamkommande ungdomarnas gemensamma berättelser, vi har inte inkluderat pauser och tonlägen (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 221-223). Transkriberingarna påbörjades inom första dygnet efter det att fokusgrupperna avslutats. Tiden mellan transkriberingarna och vår bearbetning av råmaterialet för att hitta teman gjordes med några dagars mellanrum där vi sorterade bort irrelevant data såsom tidigare nämnts. En av oss transkriberade fokusgruppsintervjuerna ordagrant medan den andre omformulerade meningarna för att

underlätta läsningen och för att se om vi kunde uppfatta någon skillnad. Därefter gjorde vi var och en för sig ett förarbete av den tematiska analysen genom att sortera in citat under respektive frågeställning samt skrev ner de återkommande ord som kunde utgöra ett underlag till vår gemensamma jämförelse av vilka teman vi kunde uppfatta. Detta för att bredda vår tolkning av deltagarnas berättelser samt upptäcka om vi värderade citaten på liknande sätt utan påverkan av den andre.

Vi har tagit ut och använt oss av vissa delar av Framework-metoden som innebar att vi strukturerade upp de teman och subteman vi fann i de transkriberade intervjuerna (Bryman 2011, s. 528). Först analyserade vi texten utifrån våra frågeställningar och vårt syfte. Vilket ledde till att vi lade de olika citaten under respektive frågeställning. Därefter sökte vi efter teman genom att uppmärksamma repetitioner i de ensamkommande ungdomarnas uttalanden, detta ledde till att vi kunde urskilja återkommande teman (Bryman 2011, s. 529). Vi skrev upp dessa teman på post-it lappar och sorterade därefter in de utklippta citaten i högar som representerade varje tema. I de flesta fall hade vi uppfattat samma teman och subteman. Några citat hade en av oss uppfattat ytterligare innebörd vilket denne argumenterade kring och detta gav oss ytterligare lärdomar och insikter och skapade ett fylligare resultat. De teman som vi arbetade fram och som ligger till grund för analysen är; *relation, makt och lärande*. Vi diskuterade mycket med varandra och argumenterade vad vi menade med dessa teman, vad de stod för och på vilket sätt citaten tillhörde ett visst tema. Därför har vi också valt att i början av varje tema och subtema i resultat- och analysdelen kursivera vad vi syftar till med respektive teman. Vi har inte ändrat några citat eller någon innebörd utan endast korrigerat grammatiken.

5.7 Studiens begränsningar

Även om vårt mål var att ha tre fokusgrupper med minst tre deltagare i varje fokusgrupp så menar Esaiasson m.fl. (2012, s. 322) att det inte behöver ses som ett måste utan huvudsaken är att nå en stabilitet i resultaten av studien och det tycker vi vårt material uppfyller. Likaså beskriver Bryman, (2011, s. 453) att det kan vara svårt att få till antalet i fokusgrupper. Då detta är en C-uppsats med lite tid till vårt förfogande ställer vi inte högre anspråk (Wibeck 2000, s. 48). Även om en fokusgrupp skulle landa i att bestå av två personer, ett dyadiskt samtal så kan även en grupp med fler än 2 deltagare och hamna i ett dyadiskt läge när det är styrt uppifrån av moderatoren (Wibeck 2000, s. 32-33). I vissa fall blev vår ena fokusgrupp sådan i delar av samtal lika mycket på grund av behovet av tolkens översättning. Våra fokusgrupper blev då delvis mer styrande än vad vi först tänkt oss då behov av tolkens översättning krävde mer av moderatorns inblandning (Wibeck 2000, s. 46-47). Under vissa delar diskuterade dock deltagarna ostrukturerat tex kring god mans-rollen och upplevelserna kring vilka uppgifter som ingick. Wibeck beskriver att fördelen med en mindre grupp deltagare om 2-3 är att deltagarna lättare känner samhörighet och inflytande i vad som sägs samt att det är lättare att få och ge feedback till varandra (2000, s.49-50). Bryman (2011, s. 453) beskriver att ett av huvudmålen med att genomföra fokusgrupps intervjuer är att få deltagarnas personliga åsikter så hjälper en mindre grupp till att deltagarna vågar framföra

sina åsikter samt att ett större antal deltagare kan minska engagemanget men att även en individs åsikter kan bli dominerande.

5.8 Litteratursökning

För att få fram vetenskapliga underlag av tidigare forskning som behövdes till studien använde vi Högskolan Västs databas DiVa, bibliotekskatalogen Primo samt sökmotorn google. Vi har även funnit information från vissa myndigheters hemsidor såsom Migrationsverket, SKL, IVO, Codex, FN, Regeringen, Unicef.

De nyckelord vi använt oss av är; ensamkommande barn/ ungdom, god man, barnperspektiv, barns röster, relation, guardian, legal guardian, unaccompanied separated children, unaccompanied minors, relationship. Ibland har vi sökt var för sig men även satt ihop orden.

Utifrån de artiklar vi hittade gjorde vi en sammanfattning för att se om de gav oss bakgrund och insyn i det vi vill undersöka. De artiklar som inte stämde överens med studiens syfte valde vi bort.

6. Teoretisk referensram

Genom ett barnrättsperspektiv, i enlighet med de utvalda artiklarna i FNs barnkonvention, vill vi förstå hur de ensamkommande ungdomarna i vår studie med egna ord beskriver och reflekterar kring relationen till sin god man under sin första tid i Sverige. Därefter kommer vi att med hjälp av valda teorier och begrepp analysera barnens åsikter för att se hur relationen till en god man upplevs. Vi har valt att utgå från Foucaults disciplinära maktteori med inriktning på begreppet *pastoral*makt och *disciplinering* och Freires pedagogik för förtryckta där vi valt begreppet *dialog* och *medvetandegörande*. Bakgrunden till valet av teorier och begrepp är att vi vill undersöka hur ungdomarna själva diskuterar kring den makt och påverkan de upplever sig ha och om den kan påverkas beroende på relationens ömsesidighet och på vilket sätt detta beskrivs.

6.1 Makt i Foucaults fotspår

Sven-Åke Lindgren, professor på institutionen för sociologi- och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet, skriver om Foucault, som enligt många var en maktteoretiker, men det skriver Lindgren (2010, s. 349) att Foucault motsäger sig då hans syfte inte var att utveckla maktteorier utan ett försök att förklara hur människan påverkas av makt i olika situationer. Makten finns med i alla möten i alla relationer och den är inte statisk utan kan växla i tid och rum och emellan individer. Lindgren (2010, s.360) beskriver vidare att Foucaults främsta intresse var att se hur utövningen av makten går till och vilka mekanismer som ligger bakom maktutövandet. Makten i sig är neutral och är varken positivt eller negativt laddad men kan

användas i båda riktningar. Makt i Foucaults mening beskriver Lindgren (2010) som föränderlig och bör studeras i ett sammanhang, i ett nätverk, där makten ses som en "elementär kraft". Han menar att det är vanligt förekommande att när makt studeras så görs det utefter att det finns någon som "äger" makten. Genom ovanstående beskrivning av hur Lindgren förklarar Foucaults teori om makt kan vi lättare tolka Foucaults (2003) egna text i *Övervakning och Straff*. Foucault beskriver hur ett straff byttes ut mot ett annat. Det var inte längre det kroppsliga straffet som var i fokus utan ett disciplinerande straff. Där avrättning byttes mot fängelsestraff. Anledningen till att det var just för att människan skulle formas och disciplineras och lära sig av sina misstag.

6.1.1. Disciplinär makt och disciplinering

Foucaults begrepp disciplinär makt tolkas av Lindgren (2010, s. 359) som att individer disciplinerar det vill säga normaliserar sig själva utan att någon egentligen övervakar deras handlande. I *Övervakning och straff* beskriver Foucault (2003, s. 178-185) att makten ofta är osynlig då den utövas som hierarkisk kontroll av det normaliserande systemet och verkar som både föremål och verktyg tex genom sanktionering och belöning. Om en människa tror sig vara övervakad så betar sig denne som om detta vore sant. Lindgren (2010, s. 359-360) förklarar Foucaults teori som en systembunden övervakning som människan dagligen utsätts för i form av övervakningskameror, examen, prov, inspektioner. Men där makten existerar finns också ett motstånd som en grundläggande kraft. Foucault (2003, s. 138-141, 216) menar att disciplinering är en av de tekniker som styr individers beteende där syftet är att normalisera individers beteenden genom att reglera det som anses avvika och inte passar in i den rådande normen så att de blir nyttiga och lydiga medborgare.

6.1.2 Pastoral makt

I linje med Foucaults maktanalyser och disciplinära makt som teori har vi valt att använda oss av ett av hans begrepp som hör ihop med disciplinering, vilket är pastoral makt. Margaretha Järvinen (2002, s. 285), professor på Sociologiska Institutionen vid Köpenhamns Universitet har definierat Foucaults pastoral makt som upplevd plikt och dess syfte är att bereda individen att få tillgång till det goda livet (frälsningen) genom att vägleda dem mot ett mål, plikten är inte ett sätt för herden att utmärka sig genom att utöva makten utan denne skall vara beredd att offra sig själv i arbetet med att göra det bästa för individen. Järvinen (2002, s. 285-286) beskriver också att pastoralmakten i alla tider haft kvar sin funktion att göra djupgående analyser av individens själ och framförallt då främst inriktats på individens problem och svårigheter vilket då även kan ses som att pastoralmakten i sig är en positiv och produktiv makt vilken individen kan ha svårt att neka tillträde. Pastoralmakten beskrivs som ett sätt att styra, guida och övervaka människor både individuellt och i ett mer övergripande samhällsperspektiv. Giertz (2012, s. 98) beskriver att den pastoral makt ägdes historiskt sett av kyrkan och dess pastorer, där målet var att kontrollera medborgarnas själar i alla förhållanden så att de var goda troende och kunde få frälsning efter döden. Kyrkoherden

hade i uppgift att lära känna alla för att på bästa sätt kunna ge stöd på individuellt plan, genom att kyrkoherden kände sin församling kunde denne också påverka samhället.

Med Foucaults disciplinering menar universitetslektorerna och forskarna i socialt arbete, Panican och Ulmestig (2011, s. 47) att den kan liknas vid en pastors styrning över sin församling eller en herde som utövar makt över sin fårflock och att styrningen sker i ett omsorgssyfte. Att idag har fokus av maktutövningen flyttat från frälsningen i livet efter detta, till frälsningen här och nu samtidigt som de professionella som utövar pastoralmakten har gått från att ha varit kyrkans män till att representeras av bland annat läkare, psykologer, poliser, socialarbetare och gode män. Vidare beskriver författarna att pastoralmakt är en disciplinär makt och att den förmår att beskriva hur de avvikande kan formas till att följa samhällets normer.

6.1.3 Vår utgångspunkt kring Foucaults maktteori och begrepp

Att använda sig av Foucaults sätt att analysera makt och hans syn på disciplinär makt i vår studie är att belysa hur makten genomsyrar alla relationer. Vi använder pastoralmakten för att förstå var och hur makten kommer in i de ensamkommande ungdomarnas berättelser och deras relation med sin god man. God mans uppdrag är att ha ett juridiskt ansvar för ungdomen, samordna kring ungdomen samt för att till viss del integrera barnet i det svenska samhället (Von Schéele & Strandberg, 2015). Genom att sätta sig in i Foucaults teorier och koppla det till relationen mellan en ensamkommande ungdom och god man så hoppas vi få en förståelse över hur den relationen kan upplevas. Att makten finns hos god man både som vuxen och ställföreträdande vårdnadshavare. Att i Foucaults mening forma och styra barnet/ungdomen till att leva upp till de normer vi har i Sverige. Vi vill förstå hur barnen ser på relationen, känner de att de kan påverka sin situation eller rättar de sig enbart efter vad deras god man säger? På vilket sätt reflekterar och berättar de ensamkommande ungdomarna i vår studie om makten. Hur berättar de kring eventuell disciplinering, sanktionering och belöning?

6.2 Freires frigörande pedagogik

6.2.1 Pedagogik för förtryckta

Paulo Freire (1972, s. 6-7) föddes i Brasilien 1921 och ansågs vara en revolutionär då han stred för de fattigas rätt till kunskap. Som pedagog började han arbeta tillsammans med de fattiga för att de fattiga själva skulle bli medvetna om sitt förtryck. I *Pedagogy of the oppressed* skriver Freire (2000) om hur de förtryckta och förtryckarna borde agera för att lämna sina positioner av under kontra överläge. Freire menar att det inte är förtryckarna, de som har makten, som ska hjälpa de förtryckta genom att befria dem. Han menar att det är de förtryckta själva som måste få kunskap och förståelse för sin situation och använda den som motståndskraft för att finna frihet (Freire, 2000, s. 39-40). Denna process innebär humanisering och avhumanisering av individen. Genom befrielse får de som tidigare var

förtryckta ny kunskap att föra sin egen talan och kunna påverka sitt liv, dvs medvetandegöra (Freire 1972, s. 113, 182-185). De som är förtryckta föreställer sig att förtryckarna har en position att sträva efter. De ser en form av sanningens man i förtryckarna och längtar efter att få vara delaktiga (Freire, 2000, s. 40-41). Pedagogik som denna måste utformas med dem förtryckta inte åt dem, ingen har samma förståelse för att bli frihetsberövad och avhumaniserad såsom de förtryckta själva.

6.2.2 Medvetandegöra och dialog

Genom att de förtryckta själva reflekterar och för dialog om sin situation, det vill säga sitt förtryck, kan detta medvetandegörande ske och individen kan bli fri (Freire 1972 s. 39-45). Denna process sker genom det som Freire (1972, s. 63) kallar praxis vilket innebär att reflektion och handling existerar tillsammans och endast då sker det en förändring, men bara om förtryckaren litat till de förtrycktas förmåga. Forskare i socialt arbete, Malcolm Payne (2015, s. 406) skriver att Freires medvetandegöra är ett arbetssätt som hjälper individer både att förstå och kritisera hur sociala strukturer indirekt verkar för att förtryckta dem samt att individen inviteras till att identifiera och handla mot förtryckets praktiska orsaker.

Freire menar vidare att den frigörande pedagogiken skapas genom att utbyta kunskaper, föra dialog och dela kunskaperna med varandra, detta leder då till ytterligare kritisk reflektion och handling (Freire 1972, s. 385). Freires teorier kring inläring har i många år varit användbar och används fortfarande i stor utsträckning. Han skiljer på två olika typer av utläring och inläring. Den ena handlar om inläring i form av att memorera kunskap utantill. Den andra handlar om hur du läser texten, diskuterar kring den, lär dig textens innebörd och kan sedan återberätta den med egna ord. Den förstnämnda varianten kan sättas i en skolkontext, där läraren lär ut det "rätta" till eleverna, de som "inte kan", för att de ska lära sig. Här blir en stor maktobalans där läraren väger högst, det är läraren som har svaren. I den andra varianten av lärande med samma exempel förs det en dialog mellan lärare och elev, där de är mer jämställda med varandra. Läraren kan även här också lära sig av eleverna och där skapas den nya kunskapen, i dialogen och i reflektionen.

Vidare beskriver Freire att undervisa inte är att programmera utan att problematisera, inte att svara på frågor utan att slänga ut frågor, inte att överföra uppfostraren till eleven utan att provocera eleven till självbestämmande (Freire 1972, s. 15, 79-81). I mötet kan alla människor betrakta sin värld kritiskt i dialog med andra (Freire 1972, s. 11). Via dialogen menar Freire (1972, s. 80) att läraren upphör vara den som endast undervisar, utan blir den som själv undervisas i dialogen med eleverna och under denna process växer alla medverkande och utvecklas. Dialogen som sker i mötet människor emellan för att benämna världen personifierar individerna så att de också kan förändra världen (Freire 1972, s. 146).

6.2.3 Vår utgångspunkt kring Freires teori och begrepp

En god man är juridiskt ansvarig för det ensamkommande barnet och bör samordna kring barnet så att barnet integreras i samhället och får sina behov tillgodosedda. Hur berättar de ensamkommande ungdomarna om hur detta utförs och kommuniceras? Använder sig god man av dialog och hjälper barnet till reflektion? Det kan låta hårt att jämföra ett ensamkommande barn med det Freire menar vara en som är förtryckt men ser vi det utifrån hans pedagogik så skapas möjlighet för barnet själv att bli medveten om sin situation och också för god man att helt osjälviskt och icke egoistiskt hjälpa barnet till att bli befriat. På det sätt finns det även ett barnperspektiv med då ungdomen får komma till tals och blir lyssnad till. Vi menar också att då de ensamkommande ungdomarna får nya kunskaper och medvetandegörs genom dialog så blir ungdomen meddelaktig och därmed utvecklas ungdomen. Genom att möta ungdomen i dialog får god man också verktyg till att se till att ungdomen får sina individuella behov tillgodosedda då detta inte kan antas från god mans håll, utan måste komma från ungdomen.. Den frigörande pedagogiken, medvetandegöra anser vi är applicerbar även på relation mellan ensamkommande ungdomar och gode män, där gode männen kan föreställas vara läraren som används i exemplet ovan och de ensamkommande barnen är elever. På vilket sätt beskriver ungdomarna i vår studie att god man i lärarexemplen ovan agerar gentemot dem själva?

7. Resultat och analys

Vi har valt att presentera vårt resultat i samband med vår analys för att tydligare knyta an till både ungdomarnas berättelser, teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning. Med anledning av att läsaren lättare ska förstå och kunna följa vår analys.

7.1 Relation

Med relation menar vi vad som utbyts i relationen mellan god man och ungdomen i utförande respektive mottagande av uppdragets uppgifter och innehåll utifrån ungdomens synvinkel.

7.1.1 Uppdraget

Med uppdraget menar vi ungdomarnas uppfattning om vilka uppgifter de känner till att god man ska utföra i sitt uppdrag.

De olika fokusgruppernas uppfattning om vad uppdraget som god man är skiljde sig åt, så gjorde även deras åsikter om hur uppdraget utförs. De ensamkommande ungdomarna i vår studie nämnde saker såsom att god man ska hjälpa till när de är sjuka eller boka biljetter och ge ungdomen pengar. Ungdomarna i fokusgrupp 1 var inte säkra på vad uppdraget innebär.

U 1; *”Ahh jag vet inte så mycket men när jag ska åka någonstans så kommer min god man och bokar biljetter till mig och när jag är sjuk så kommer han och hälsar på mig och så.”*

U 2; *”Det är samma sak för mig typ, vad jag vill så hämtar en god man det till mig.”*

Ungdomarna i fokusgrupp 2 beskrev en del av uppdraget så som att ta hand om ungdomarna, hjälpa dem att driva fram ärenden och kontakta dem på ett bra sätt. När moderator frågar vad ungdom 3 menar med att driva fram ärendet säger han;

U 3; *” God mans uppdrag är att ta hand om oss och driva fram ärendet och kontakta oss på ett bra sätt. God man ska lösa våra problem och att man ska jobba ordentligt och se till att vi har det bra, får mat och hur vi bor och rummet och så. [...]Det är inte bara asylprocessen utan skolan och allt annat, för att den är god mannen som ska hjälpa till och vi har ingen annan som ska ta hand om de arbetsuppgifter som en god man har.”*

Utifrån ovanstående citat kan vi se liknelser med det FoU rapporten av Stretmo och Melander (2013) berättar om att det viktigaste ungdomarna upplevde var att god man skulle vara problemlösare av det praktiska i deras vardag. Vidare menar författarna att god man vid första mötet med barnen ska informera om deras uppdrag. Vid upprepade tillfällen nämnde flertalet av ungdomarna, i vår studie, att god mans uppgift var att hjälpa till med uppehållstillstånd, vilket de värderade högst av god mans insatser. Här blir det komplext då god mans insats i asylprocessen innebär att vara stöd under processen, men god man kan inte påverka utgången. Kohlis, Connolly och Becketts rapport (2014) visar att de ungdomar de intervjuade uttryckte att om Nordirland renodlar godmanskapet för guardians så var enda skälet att de skulle ha fristående guardians, om dessa kunde driva och påverka deras asylprocess. Annars såg de ensamkommande barnen bara guardians roll som överflödigt då de redan hade en socialsekreterare som utförde liknande uppgifter som god man.

U 2; *”Det viktiga för mig är att jag får uppehållstillstånd [...] det är så svårt för mig att jag vet inte vad kommer det hända, kommer jag få uppehållstillstånd, kommer jag skickas tillbaka.”*

U 1; *”Det är samma sak hon hjälper mig att få uppehållstillstånd.”*

Utifrån ungdomarnas uttryckta uppfattningar kring vad det anser att uppdraget som god man innebär framgår att ungdomarna inte vet tillräckligt. Vi fick några konkreta exempel på både vad ungdomarna beskriver sig veta om uppdraget och vad god man har hjälpt några av ungdomarna med. Underlaget blev tunt i den här frågan vilket ger oss en bild av att ungdomarna är osäkra på vad deras god man ska och inte ska göra för dem. De ensamkommande ungdomarna kommer från en annan kultur med andra värderingar. Detta gör också att de inte har samma syn och kunskap som svenska ungdomar har med sig. Då god mans uppdrag är att samordna och delvis integrerar ungdomen i det svenska samhället så kan vi också förstå att ungdomarna kan ses ha ett delvis avvikande beteende gentemot svenska ungdomar. Teoretiskt skulle vi kunna se de ensamkommande ungdomarnas okunskap i hur uppdraget som god man skall utföras genom Foucault, avvikande beteende formas om och ju

mindre kunskap de ensamkommande ungdomarna har om sina rättigheter och vad uppdraget innebär desto mindre kan den unge kräva av god man. Stretmo och Melanders (2013) rapport tar upp komplexiteten i hur olika gode män tolkar sina uppdrag. I Regeringens (2016) SOU 2003:51 beskrivs problematiken till den stora variationen av tolkning av uppdraget som god man. SKL (2015) har skrivit en begäran om ändring av reglerna om god man för ensamkommande barn till regeringen gällande att se över lagen om god man då den anses vara föråldrad och inte rättssäker. De föreslår i begäran att uppdraget som god man ska skötas enligt holländsk modell med gode män som är socionomer och anställda i kommunerna. Vilket liknar det system som vår studies vetenskapliga forskning skriver om, både för Cypern och Nordirland. SKL menar att de inte är ensamma om uppfattningen kring att systemet för gode män behöver ändras. Liknande krav har framförts både av Föreningen Sveriges Överförmyndare och andra organisationer och av Riksrevisionen (SKL 2016). Följderna av förändring i antingen lagen om god man för ensamkommande eller förändring av systemet skulle kunna mynna ut i att fler ensamkommande ungdomar skulle kunna känna en större trygghet i sin relation till god man.

7.1.2 Verkligheten

Med verkligheten menar vi ungdomarnas egna utsagor kring hur de upplever att uppdraget som god man fungerar i förhållande till deras förståelse för uppdraget.

I fokusgrupp 1 uttryckte ungdomarna att de var nöjda med sina gode män och det fanns en acceptans kring brister och en förståelse för att gode män har ett privatliv och inte alltid kan vara med ungdomarna. En av ungdomarna svarade att hans god man har tre andra ungdomar som bor på samma boende och att hans god man behandlade alla lika. Följande citat är ett av de få positiva som studien gav utifrån fokusgruppernas berättelser;

U 2; *”Jag gillar min god man och vi är 4 stycken som bor på samma ställe och han skiljer inte på person och person.”*

Flertalet av ungdomarna hade inte något positivt att uttala sig om hur god man utförde sitt uppdrag i praktiken. I fokusgrupp 2 var det upprepade gånger som ungdomarna uttryckte ”det funkar inte så bra” och beskrev ofta att de försökt få kontakt med god man själva samt genom boendepersonal men fick ofta inte någon återkoppling. Ungdomarna ringer till sina gode män och berättar att de bland annat behöver pengar, sitt bankkort, möbler till sina rum, inte trivs på boendet eller vill börja med en fritidsaktivitet. En av ungdomarna uttryckte att dennes god man förklarade att han inte alltid hade tid med honom då god man hade flera ungdomar att ta hand om. Deras gode män frågade ofta ”vad vill du?” när ungdomarna ringde. Under samtalets gång kom det fram att ungdomarna känner att de måste se till att god man gör sitt jobb. En av ungdomarna uttrycker det som nedan;

U4; *”God man ska göra sitt jobb, han måste ta hand om sina arbetsuppgifter och ta hand om ungdomarna och kolla hur det går med idrotten skolan och allt annat och att, nää de gör inte sitt jobb. För att de själva har det så bra och dem har*

inga ungdomar runt omkring sig så dem gör inte sitt jobb... så de gör inte sitt jobb på ett bra sätt.”

Det ungdomarna här uttrycker kan härledas till Aschers (2009) artikel där han menar att många av barnen bär erfarenheter av att vuxenvärlden svikit dem. Vidare beskriver han att de ensamkommande ungdomarna har trauman bakom sig och kan behöva avlastas ansvar men också att det är viktigt att de som arbetar med dessa barn och ungdomar stöttar deras kompetens och ger dem ett medinflytande i viktiga beslut som berör dem. Genom att barnet/ungdomen får stöd kan effekter av eventuellt trauma begränsas. Vidare menar Ascher att flera studier av vuxna som när de var barn och som överlevt koncentrationsläger samt personer från senare konflikter visar att även om traumatiska händelser har stor betydelse för den psykiska hälsan, så är betydelsen av att få stöd och goda förutsättningar i ankomstlandet av stor vikt för att främja hälsan på lång sikt. Enligt artikel 3 i barnkonventionen ska alla barn och ungdomar få sina behov tillgodosedda av de professionella och vuxna runt omkring dem. Nedanstående citat illustrerar en av de ensamkommande ungdomarnas uppfattningar om motsatsen till ovanstående;

U 5; *”God mans arbetsuppgifter är att ta hand om liksom, ta hand om oss men det funkar inte så bra för att god mannen har lovat mig att han ska komma och träffa mig och då har jag inte gått på träningen och missat träningspasset. Efter ett tag när jag träffade god mannen frågade jag varför han inte dök upp den dagen och då sa han att jag är inte god man bara för dig utan jag har 10 andra och måste liksom ta hand om dem också och det var därför jag kom inte på mötet, vi kunde inte träffas.”*

Ytterligare en beskrivning av vad god man gör i praktiken för vissa ungdomar beskrivs av ungdomarna nedan. De reflekterade över att vissa gode män bjuder hem sina ensamkommande ungdomar. De påpekade att det kan vara på gott och ont, att de som bjuder hem sina ungdomar frågar vad de ska ha pengarna till men att deras god man bjuder inte hem dem utan de får pengarna och behöver inte säga vad de pengarna ska användas till.

U 2; *”Alltså det är så liksom att alla gode män är inte lika liksom, men jag har kompisar som har god män som går och handlar med dem och så men det har inte hänt mig, jag har aldrig gjort så med min god man.”*

U 2; *”Alltså de god man som är bra som bjuder hem och så du vet kanske är bra på ett sätt att de tar dem hem och så men när det kommer till pengar och så då kanske de frågar vad man vill ha pengarna till och varför har du så mycket pengar men min god man ger mig pengar och jag får handla vad jag vill, spendera vad jag vill.”*

U 1; *”Alltså det är ju så här att det finns några god man som gärna tar sin kille som sin son, och tar hem till sig själv och när de blir sjuka så tar de hand om men*

det är inte så med mig att de frågar om jag har ont, de tar hem dem till sina söner och döttrar.”

Utifrån vad ungdomarna berättar i ovanstående citat så säger ungdomarna att god man har kontroll över hur pengarna spenderas när de behåller bankkortet, går och handlar med ungdomen eller delar ut pengar och frågar vad de ska användas till. Ungdomarna i vår studie nämner också att vissa ungdomar bjuds hem till god man och belyser igenom det skillnader mellan dem och andra. Han definierar också att den god man som bjuder hem sin ungdom är en bra god man. Vilket visar på att han anser att bjuda hem de ensamkommande till sig är en bra handling. Vi gick inte in mer på varför han definierade den sortens agerande som bra men det ger reflektioner till att de gode män som inte bjuder hem, är de då mindre bra? För att förstå hur de ensamkommande ungdomarna i vår studie kan uppleva dessa skillnader hos olika gode män behöver vi också förstå det utifrån olika perspektiv. Här gör vi det genom att försöka förstå hur gode män agerar genom Panican & Ulmestigs, 2011, s.47) tolkning av Foucault, att god man kan det liknas vid pastorn som förr bjöd in sin församling för att ha kontroll över dem. De beskriver pastoralmakten som ett sätt att styra, guida och övervaka människor både individuellt och i ett mer övergripande samhällsperspektiv. Där ungdomarna kan liknas vid församlingen när de följer med hem för att bli ”frälsta” dvs formas till normen av duglig samhällsmedborgare. Gode män som tar med ungdomarna till affären, visar och utför och lär ungdomarna hur de kan ta hand om sig själva. Dessa handlingar kan också ses genom det som Freire (1972, s. 63) kallar praxis vilket innebär att reflektion och handling existerar tillsammans och endast då sker det en förändring, men bara om förtryckaren (god man) litar till de förtrycktas (de ensamkommande ungdomarna) förmåga. Vi syftar här till Freires själva princip kring vad förtryckets mekanismer skapar hos den som är förtryckt. Då vår utgångspunkt är att de ensamkommande har den position som Foucault menar med att vara förtryckt.

Utifrån ungdomarnas berättelser framkommer det även hur mötena med god man i praktiken går till. De menar att där sker ingen dialog och inte heller någon framförhållning om när mötena ska bli av. Ungdomarna upplever att de svävar i ovisshet om när ett möte ska ske och vad det ska innehålla från god mans sida. Det är inte heller ungdomens agenda som styr innehåll eller tidpunkt. Nedanstående citat belyser detta;

U 5; *”Ahh han kommer och frågar varför har du ringt mig, jag kunde inte svara, vad vill du? Han frågar inte hur jag mår och hur jag har det på boendet.”*

U 4; *”Nää det är inget snack om att kom och ät mat eller hur har du kläder eller att de tar hand om mig, det är inte direkt dialog utan det är har du problem eller?”*

U 2; *”Det är inte bestämt tid när han kommer och så men ibland varje vecka, ibland är han bortrest och då dröjer det en månad.”*

Även om god man inte har ansvaret för den dagliga omsorgen så ingår det i deras uppdrag att följa upp och stämma av med ungdomen samt att vara åtkomlig utifrån behov. Deras

berättelser belyser bristen på kontinuerliga samtal med god man. Vi vill belysa vikten med att god man för dialog med ungdomarna genom Freires teorier, vilket ungdomarna i vår studie berättar att de saknar. Via dialogen menar Freire (1972, s. 80) att läraren (god man) upphör vara den som endast undervisar, utan blir den som själv undervisas i dialogen med eleverna (de ensamkommande ungdomarna) och under denna process växer alla medverkande och utvecklas. Denna dialog som sker i mötet mellan dem gör också att det skapar en relation och tillsammans kan de förstå varandras verklighet (Freire 1972, s. 146). Vikten av att god man och den ensamkommande ungdomen möts och har en dialog är enligt Freire att världen kan betraktas kritiskt (Freire 1972, s. 11).

I FoU rapporten av Stretmo och Melander (2013) beskrivs det hur gode män själva tolkar sin roll och där de säger sig se till barnets bästa och få sina röster hörda men författarna menar att gode män där också lägger in sin egen syn och värdering på vad barnets bästa faktiskt är. Det som framträder utifrån ungdomarnas berättelser i vår studie går i en tydlig riktning att rollen som god man befinner sig i en gråzon och att uppdraget som god man för flera ungdomar är otydlig. En av ungdomarna berättar att hans god man informerat honom om sin roll vid första mötet, men när han sedan behövde god man så fanns där ingen hjälp att få i praktiken.

U 5; *”Nej, men god man har berättat för mig att jag finns här om du har något problem med skolan eller om du vill börja någon aktivitet så går det bra att vända sig till oss så vi kan hjälpa dig, men efter det jag behöver ett bandage och ringer till god man flera gånger och efter det en månad och 15 dagar kommer god man till mig och säger, vad vill du?”*

U 1; *”Jag trodde att min god man har den rollen som föräldrar har att man älskar och tar hand om och så där men jag har inte märkt det, att man har riktigt den rollen.”*

Vi kopplar detta till Akaserehs (2011) rapport om de ensamkommande ungdomarna på Cypern. Vi uppfattar en slående likhet med flertalet ungdomar i vår studie genom att de upplever en frånvaro av stöd och agerande från god mans håll liksom även ungdomarna på Cypern upplevde med sina officiella gode män. De ensamkommande ungdomarna i Akaserehs studie uttrycker att de som gör sitt jobb, som de kan lita på och får stöd av i alla former är de inofficiella gode männen inom frivillig-organisationerna. De ensamkommande ungdomarnas röster i vår studie uttrycker att de upplever en avsaknad av stöd och engagemang från sin god man i dennes utförande av uppdraget gentemot dem själva.

Ungdomarna uttrycker också att de tror att god man ska kunna hjälpa dem med asylprocessen. Utifrån det som berättas så kan vi tolka att även de skulle anse att om god man inte kan hjälpa dem med asylprocessen så har de inte heller samma behov av god man, bara de får ha hand om sina pengar själv. I Kohlis, Connolly och Becketts (2014, s. 97) rapport där barnen i studien uttryckte att de inte behövde en guardian också. De menade att det räckte med socialarbetaren då de upplevde att om socialarbetarna fick lite mer träning och kunskaper skulle klara den rollen och de själva skulle slippa berätta sin historia för ytterligare en vuxen

då de tyckte att dessa gör nästan samma sak. Det enda som skulle vara bra var införandet av ett separat god man system utanför socialtjänsten om guardian fick laglig rätt att driva deras asylärenden. Då kunde de se en positiv funktion av godmanskapet annars sågs det bara som en överflödigt roll.

7.2 Makt

I vår analys har vi använt barnperspektivet för att få en inblick i ungdomarnas egna uppfattningar om vilka erfarenheter till påverkan de upplever sig ha i relationen med sin god man och samverkande aktörer.

7.2.1 Påverkan

Med påverkan vill vi få en inblick i ungdomarnas möjligheter till att göra sina röster hörda och att få sina behov tillgodosedda men även det motsatta, ungdomarnas svårigheter till att få/ skaffa sig tillträde till eget inflytande i relationen med sin god man. Alla barn har rätt att komma till tals och få uttrycka sina åsikter i alla ärenden som rör barnet.

Som tidigare nämnts i analysen är ungdomarnas erfarenheter att de måste se till att deras god man gör sitt jobb, de själva försöker följa upp att god man agerat för deras skull. De ensamkommande ungdomarna i fokusgrupp 2 uttrycker att deras röster inte blir hörda. Likaså menar de att det finns brist på vuxna som kan föra deras talan och agera för deras bästa såsom artikel 3 definierar utifrån ett barnrättsperspektiv. Vi ser likheter med Kohlis, Connolly och Becketts (2014, s. 68) rapport från Nordirland där de menar att barnen inte får tillräckligt med information för att kunna vara delaktiga och höja sina röster för deras rättigheter vilket då gör det svårt att hävda sin rätt när man inte vet vad man har rätt till. För att jämföra med Akaserehs (2011) studie om Cyperns system där de ensamkommande ungdomarna inte kände något förtroende för sina officiella gode män så kan vi se att även ungdomarna i vår studie uttrycker att deras god man brister i delar av sitt uppdrag enligt dem. T.ex. en ungdom i studien har sagt till sin god man att hans rum behöver bli beboeligt och pekat ut olika brister men att inget händer. Bristen av påverkan kan följande citat ytterligare belysa;

U 5; *“... jag har sagt det till min god man och han har sagt att de ska fixa det men hittills har de fixat bara en spegel och den är inte ens fast i väggen heller.”*

U 1; *”Aaa jag säger till god mannen och hon säger att hon ska säga till att det ska fixa men det händer ingenting.”*

U 2; *”Jag har ringt många gånger och sen han kom och gav mig kortet.”*

U 4; *”Det beror på god man också, jag hade en god man som hon hjälpte mig aldrig med något eller hon svarade mig inte på telefonen.”*

U 5; *”De kommer inte regelbundet till oss för att sitta och prata för att ofta måste vi ringa till dem och liksom följa upp dem om de har gjort sitt jobb eller inte om vi vet att kortet kommer inte vi måste ringa, kommer det eller inte, har den kommit eller inte?”*

I ovanstående citat berättar de ensamkommande ungdomarna att de säger till upprepade gånger men god man agerar inte eller god man hör och utför men återkopplar inte. Vår tolkning är att vissa ensamkommande ungdomar kan och har möjlighet att påverka sin situation medan vissa andra inte kommer någonstans. Av vilka orsaker god man inte agerar eller möter de ensamkommande ungdomarna låter vi vara osagt då det är en annan studie. Mellan de olika fokusgrupperna fanns här en tydlig skillnad i hur de upplevde att de kunde påverka sin god man och göra sina röster hörda. Några ungdomar fick hjälp när de ringde till sin god man men andra ungdomar ringde flera gånger men fick ingen återkoppling. De upplevde att de måste vara en ”push” för att få saker att ske. Lyckas de få sitt bankkort eller få tillgång till att spendera pengarna hur de vill finns möjligheten till att uppleva en viss egenmakt och ha en viss kontroll av en del av det som pågår i deras liv i den utlämnande situationen de befinner sig i. Nedanstående citat visar på hur det upplevdes för en av ungdomarna när det gick bra att påverka och möta upp med ungdomens behov;

U 1; *”Min god man är också ganska bra och när jag behöver hämtar han pengar till mig, jag får använda hur jag vill.”*

Ovanstående citat kan kopplas till Stretmo och Melander (2013) rapport där det framgick att vikten av att agera och möta ungdomen när denne har behov är stor och när detta inte sker har inte heller god man utfört sitt uppdrag. Som god man har man som uppgift att se till att barnet får den omsorg den behöver och har rätt till utifrån artikel 6 i barnkonventionen.

Något som visade sig vara positivt enligt flera av ungdomarna i vår studie var att deras god man var snabba att placera ungdomarna i skolan. Bara en av ungdomarna hade börjat skolan efter fyra månader med god man. Vilket vi kopplar till hur Foucaults ser på den produktiva makten där god man agerar för de unga och på så sätt gynnas de ensamkommande av god mans agerande och styrning. Att ungdomen inte blivit placerad i skolan av socialsekreteraren när ungdomen inte hunnit bli tilldelad en god kan tyda på en brist hos socialtjänsten eftersom ansvaret då ligger på dem men då detta inte ingår i vår studie att undersöka går vi inte närmare in på ämnet. Socialtjänsten har dock ansvar för att se till att barnet får en skolgång när barnet ännu inte fått en god man (SKL (2016)). Vårt resultat blir att för de flesta ungdomar i vår studie fick sina rättigheter tillgodosedda gällande skolgången av sina gode män. Nedanstående citat visar på vad ungdomarna berättar. De hade varit i Sverige i 1 månad respektive 4 månader innan de fick god man.

U 1; *”Nää alltså min god man kom och frågade mig hur det går i skolan och jag sa att jag inte gick i skolan och då ringde han till skolan och sedan fick jag börja i skolan.”*

U 3; *”Ahh det dröjde inte så lång tid när jag fick god man innan jag började skolan.”*

Vi har tidigare nämnt hur mötena ser ut i verkligheten i relation med god man. Dock kan vi även tolka och se på dem utifrån ett maktförhållande. De ensamkommande ungdomarna berättar att det främst är utfrågning de korta mötena handlar om. När det inte finns en ömsesidighet i mötena mellan de ensamkommande ungdomarna och god man finns där inte heller en ömsesidighet i påverkan och utbyte, då är inte heller makten jämt fördelad. Nedanstående citat illustrerar ungdomarnas erfarenheter kring sin påverkan.

U 3; *”Direkt möte kan det kanske inte kallas för dem kommer bara för att lämna eller hämta saker eller ta saker de kommer inte för att sitta och prata med oss att hur mår du, vad har du för problem?”*

U 4; *”Det är god mannen som ställer frågor sedan finns det tolk som översätter och sedan svarar jag.”*

U 5; *”Det är ofta så att god man ringer till boendet och bestämmer mötet och boendet säger att den tiden vi har möte så jag får inte dra någonstans och sedan god man kommer och han ställer sina frågor och jag svarar.”*

Av ovanstående tolkar vi genomgående i ungdomarnas berättelser att det finns en maktlöshet som de ensamkommande ungdomarna beskriver att de drabbas av. När de inte lyckas påverka så upplever de sig inte heller ha någon egen makt. De flesta kan inte styra när god man kommer eller få tag i god man när de har behov. God man är den som planerar och styr när möten med ungdomarna i vår studie sker. De har inte heller direktkontakt med god man utan det går via boendepersonal och de i sin tur behöver också gå via boendepersonalen för att nå god man. En av ungdomarna berättar att hänsyn inte tas till när han har fritidsaktivitet utan att god man bestämt att komma så då blir hans aktivitet inställd. Här får man också tänka på att dessa ungdomar har på egen hand tagit sig hela vägen till Sverige och som Ascher (2009) uttrycker i sin artikel kan de inte bara ses som utan handlingskapacitet utan också som mycket kompetenta. Vilket Ascher menar att utrymme för egen makt bör ges till barnen av de flertalet vuxna, professionella och myndigheter som har påverkan att styra deras liv för att gynna barnens möjlighet till medinflytande.

Genomgående finner vi att ungdomarna inte är tysta, de höjer istället sina röster, försöker få kontakt och uttrycka sina behov, de försöker hela tiden, många gånger lyssnar god man men inget händer beskriver ungdomarna. Ungdomarna i vår studie uttrycker att de inte görs delaktiga i beslut som rör dem, att det inte finns någon kommunikation mellan dem och god man. De försöker dock, men inget händer. Aschers (2009) artikel menar att det är av vikt att stödjande vuxna och att positiva faktorer såsom delaktighet i beslut, skola och socialt nätverk fungerar i ankomstlandet då dessa bidrar till positivt mående långsiktigt. I Ottosson och Lundbergs (2013) artikel beskrivs att professionella sällan gör barnen delaktiga i beslut som rör dem och menar att dessa barn ofta inte heller fått tillräcklig information om sina rättigheter

och skyldigheter. Författarna menar att juridiska representanter är viktiga aktörer till att barnen tillåts vara delaktiga och göra sina röster hörda. Ser vi på det hela utifrån Freire (2000, s. 39-40) så menar han att det är de förtryckta själva som måste få kunskap och förståelse för sin situation och använda den som motståndskraft för att finna frihet. Såsom nedanstående citat kan visa på;

U 4; *”Jag har pratat med god man men det har inte hjälpt något [...] jag har klagat många gånger men det har inte hjälpt något än så länge.”*

Vi kan tycka att de ensamkommande ungdomarna i vår studie har en motståndskraft och att de använder sig av den. Ju mer de ensamkommande ungdomarna i vår studie opponerar sig desto mer ny kunskap att föra sin egen talan och kunna påverka sitt liv, det vill säga medvetandegör de sig själva vilket även går i linje med Freires frigörande pedagogik (Freire 1972, s. 113, 182-185). Liknande menar Lindgren (2010, s 360) när han tolkar Foucault, att där makten existerar finns också ett motstånd som en grundläggande kraft. Makten är inte heller statisk utan kan växla i tid och rum och emellan individer och genom att de ensamkommande ungdomarna får mer kunskap om sin situation så får de också mer makt. Samtidigt kan vi tycka att de ensamkommande ungdomarna i vår studie inte skulle behöva kämpa så för att bli lyssnade till och försöka skaffa sig medinflytande i sitt liv då barnperspektivet borde finnas i alla möten och relationer med ungdomarna.

7.2.3 Samverkande aktörer

I analysen menar vi med samverkande aktörer god man, socialtjänsten, boendepersonal, migrationsverket och offentligt biträde. Dessa aktörer är de som regelbundet samverkar kring ungdomen i vardagen för att på olika sätt tillgodose ungdomarnas omsorgsbehov och tillvarata deras rättigheter och skyldigheter. Dock är de två sist nämnda inte närvarande regelbundet i samverkan men har en påverkan i hur ungdomarna uppfattar god mans uppdrag.

Järvinen (2002, s. 285) tolkar Foucault, genom att hon menar att idag har fokus av maktutövningen flyttat från frälsningen i livet efter detta, till frälsningen här och nu. Samtidigt som de professionella som utövar pastoralmakten har gått från att ha varit kyrkans män till att representeras av bland annat läkare, psykologer, poliser, socialarbetare och god man. I fokusgrupperna blir det tydligt att de olika samverkande aktörerna ger olika budskap till ungdomarna av vad en god man ska göra. Enligt flera av de ensamkommande ungdomarna i vår studie har Migrationsverket gett information om att god man ska hjälpa till med ”allt. Här uppstår en del problem som ungdomarna i vår studie uttrycker gällande de olika uppfattningar som olika samverkande aktörer förmedlar om vad god mans uppdrag är. Vi tolkar dessa olika åsikter om vad god man ska göra för den ensamkommande ungdomen som att den leder till brist på tillit samt missförstånd till god man och vad denne ska utföra i sitt uppdrag. En ungdom berättar följande;

U 2; *”Alltså när jag var hos migrationsverket första gången så sa de att god man fungerar som föräldrar och att de ska göra allt för mig men när jag var sjuk så var inte min god man med mig och så...”*

U 3; *”Min advokat sa att din god man kan hjälpa till mycket.”*

Utifrån ovanstående menar vi att när samverkande aktörer runt ungdomen hänvisar till att det är god man som ska ordna ”allt” för den ensamkommande ungdomen kan det bli problematiskt då ungdomen får orealistiska förväntningar av vad god man ska göra. Vilket än mer visar på att det är av vikt att god mansuppdraget beskrivs ordentligt av god man vid återupprepade tillfällen. Likväl som att alla aktörer får en liknande uppfattning om vad uppdraget som god mans faktiskt innebär och inte.

Det går inte att undgå det fakta att ungdomarna upplever sig vara svikna av sina gode män. De använder själva uttryck som ”vem ska man lita på”. God man är den samordnande länken för ungdomen och skall bevaka dennes rättigheter och skyldigheter och utgöra ett stöd samt vara en mottagande part mellan professionella aktörer och ungdomen. När denna samverkan blir otydlig eller brister så är det ungdomen som främst drabbas då deras rätt till utveckling inte säkerställs (artikel 6). Rätt till utveckling betyder att professionella ska göra vad de kan för att ge barn en bra barndom för att de ska utvecklas väl. Det kan vara trygghet, sjukvård, ett hem eller att få gå i skolan. Med nedanstående berättelse vill vi visa på vad en ungdom uttrycker gällande ovanstående;

U 2; *”På påsklovet så var jag sjuk och sa till min kontaktperson att jag ville till doktorn men då sa de att det är stängt och då sa jag att ring till min god man och jag vet inte om personalen inte ringt eller om god man inte vet men han har inte kommit [...] Jag låg och kunde inte prata och så hade ont i halsen och bad en kompis gå till personalen och personalen hade sagt att du får ligga sängen i en vecka så blir du bra liksom och jag vet ju inte om god man vet det liksom.”*

Med stöd från ovanstående resultat finner vi en maktlöshet hos ungdomarna där de saknar möjlighet att kunna påverka sin situation för att det inte är någon som lyssnar, åtgärdar eller återkopplar. Enligt artikel 12 i barnkonvention så ska alla barn ha rätt till att uttrycka sin åsikt och ha ett inflytande i sin situation och det menar vi att ungdomarna i vår studie inte uttrycker att de har. Behovet av ha någon som vet hur det är med en och som bryr sig om en blir också tydlig i detta citat. En förhoppning och en önskan förmedlas om att få en återkoppling från god man som enligt flera av ungdomarna ska vara den som finns där för dem och som ska fixa så att allt blir bra för dem. Författarna Ottosson och Lundberg (2013) skriver att forskning har visat att när barnen får delta i olika formella arenor mår de bättre, får ett värde som sociala aktörer i sitt eget liv. När de bli lyssnade på hjälper detta också barnen så att de kan hitta egna lösningar i sitt vardagliga liv. Samtidigt som Ascher (2009) beskriver att de professionella som arbetar med denna målgrupp behöver förbättra sin kompetens för att möta deras behov då många av barnen bär erfarenheter av att vuxenvärlden svikit dem. I Akaserehs (2011) rapport beskrivs hur lågt förtroende, tillit och trygghet de ensamkommande ungdomarna upplever sig

ha gentemot sina legal guardians. Akaserehs rapport antyder även att relationen med legal guardian är nödvändig för barnet för att få det de behöver samt för att bevaka deras rättigheter genom att koordinera emellan de samverkande professionella aktörer som den ensamkommande ungdomen behöver. Akasereh menar att de flesta studier på Cypern visar att socialtjänsten och det juridiska ramverket som sattes upp för de minderåriga för att skydda dem fallerar bl.a. genom svårigheten att hitta goda legal guardians då denne ska vara något emellan en advokat och en socialarbetare och ska ha all den kunskap dessa professioner innehar för att kunna göra ett bra jobb för traumatiserade barn. I Sverige finns inte dessa krav på god man men likväl hade Sverige svårt att finna tillräckligt med gode män till alla de ensamkommande ungdomarna som sökte asyl i Sverige under 2015 (Socialstyrelsen 2016).

7.3 Lärande

Med ungdomarnas lärande menar vi vad deras berättelser säger om vad de lärt sig konkret och blivit medvetna och i sina relationer med sin god man. Där medvetenheten handlar om att reflektera över ny kunskap och åsikter.

7.3.1 Förtroende

Med förtroende syftar vi till att ungdomen kan känna förtroende såsom en tilltro till god mans förmåga att se till och agera utifrån ungdomens behov men även uttrycka en brist på förtroende och tillit till sina gode mäns förmåga att agera när de uttrycker ett behov av hjälp att lösa olika sorters problem. Förtroende är en kärnpunkt för uppdraget som god man.

Vår öppningsfråga till de ensamkommande ungdomarna i fokusgrupperna om vem som är den viktigaste vuxna för dem, sedan de kom till Sverige, ställde vi för att få en förståelse för hur viktig god man är för ungdomarna. I vår studie blev resultatet att det var god man och socialsekreteraren som var viktigaste för dem. Två av deltagarna nämnde god man som den viktigaste vuxne, två av dem nämnde socialsekreteraren endast, medan en av deltagarna uttryckte att det inte fanns någon viktig vuxen för honom. Ascher (2009) menar att de vuxna behöver rätt kompetens, i god mans fall då för att stödja. Om inte ungdomen får rätt stöd av en viktig vuxen kan det påverka deras psykiska hälsa på lång sikt beroende på hur deras flykt sett ut samt hur förhållande i hemlandet var före flykten. Det är viktigt för att ungdomarna i framtiden ska känna tillit till andra vuxna. I övrigt uttrycktes inte något större förtroende runt de uppgifter som ungdomarna i vår studie ansåg god man skulle utföra. Snarare var det så att flerparten av ungdomarna upplevde att de inte hade förtroende för sin god man, vilket nedanstående citat får illustrera.

U 4; *”Vem kan man lita på i den här staden?”*

I Akaserehs (2011) studie belyser hon att relationen med legal guardian är nödvändig för barnet för att få det de behöver. Vidare belyser studien att när en annan vuxen inte möter och agerar för barnet, blir tilltron till alla vuxna låg och uppförsbacken i att bygga nya trygga relationer. Ungdomarna som intervjuades i Stretmo och Melanders (2013) FoU rapport tyckte att relationen med god man var väldigt viktig då de kände att de kunde få stöd och prata med

god man om hur de mådde. De gode männen var inte bara där känslomässigt för dem utan de upplevde också att gode männen var en bra praktisk resurs för dem under deras asylprocess. Nedan uttrycker en ungdom i vår studie sitt förtroende och en förståelse för att god man gör sitt bästa.

U 3; *”Mitt bankkort det har inte kommit och jag vet inte när det kommer det är kanske inte upp till god man att det inte är god mannens fel utan att det hänger ihop med andra saker jag kan inte säga att eftersom min god man inte lämnat kortet är han inte en god god man.”*

Vi uppfattar utifrån ungdomens citat att han inte dömer god man utan tänker att det kan finnas andra faktorer som påverkar att gode man inte lämnat hans bankkort. Vilket också visar på ett förtroende till god man.

I vår studie var det främst i relation till att få börja skolan ungdomarna uttryckte ett förtroende. I Kohlis, Connolly och Becketts (2014, s. 95) rapport om Nordirland uttrycker de intervjuade ensamkommande barnen att socialarbetarna (guardians) har tagit sig tid och hjälpt till så att de börjat i skolan och fått hjälp med det de har behövt. En av de viktigaste egenskaper de ensamkommande barnen upplevde var att socialarbetarna förmedlade trygghet, de unga kände att de kunde lita på socialarbetaren. Ingen av ungdomarna i vår studie nämnde ord som trygghet och att de kunde lita på sin god man, de uttryckte mer att vi har ingen annan och vi måste tro och hoppas att god man ska göra ett bra jobb. De uttryckte också att detta inte sker automatiskt utan de måste pusha på för att få svar och handling från god mans sida. Författaren Ascher (2009) beskriver i sin artikel att de ensamkommande ungdomarna redan är tillräckligt utsatta genom vad de tidigare varit med om i hemlandet, separationen från viktiga vuxna samt genom sin flykt till Sverige och att de redan tillhör en extremt utsatt grupp. Att ytterligare behöva stå inför en situation där de upplever sig maktlösa är inte att ta hänsyn till artikel 22 i barnkonventionen som menar att barn på flykt ska av asyllandet tilldelas lämpligt skydd. Vi kan även koppla det lärande som ungdomarna berättar om till Freire. Då det finns få konkreta händelser som ungdomarna berättar om stärker detta än mer deras berättelser om att deras möten inte sker genom dialog. När det inte finns dialog och ett möte människor emellan kan inte heller ett förtroende byggas. Genom att man får växa och utvecklas tillsammans med en annan människa skapas också förtroende i relationen (Freire 1972, s. 80, 146).

7.3.2 Medvetenhet

Med medvetenhet menar vi ungdomarnas uttryckta insikter i att få och skaffa sig ny kunskap och nya uppfattningar både om sig själv, sin god man och vad det innebär för dem själva.

Det ungdomarna upplever att det lärt sig och blivit medvetna om i relationen till sin god man var att en ungdom tyckte att hans god man är rättvis gentemot alla ungdomarna som hans god man har på samma boende. I fokusgrupp 2 sa alla unisont att de inte lärt sig någonting. När moderator berättar att man kan lära även av det som man tycker är dåligt uttrycker två av dem

att om man lovar något måste man hålla det. Medvetenhet till vad det betyder att lova något och sedan inte uppfylla det beskriver ungdomarna med eftertryck;

U 5; *”När man lovar nått man måste göra det.”*

Med ovanstående citat kan vi se likheter med det Akasereh (2011) beskriver i sin studie att ungdomarna inte förväntar sig någon hjälp av sina officiella gode män. De ensamkommande ungdomarna i vår studie uttrycker också att god mans närhet samtidigt kanske kunde innebära en begränsning i annan del av deras vardag som tex när de beskriver att de vill ta ha hand o sitt bankkort själva och välja vart pengarna går eller att god man fördelar ut pengarna och ifrågasätter vad dessa ska användas till. De berättar hur liten möjlighet de upplever sig att ha att påverka god man. Flera ungdomar reflekterade också kring de olika typer av gode män som finns tex gällande att bli hembjuden till den god man, god man som går och handlar med ungdomen och gör saker med dem medan vissa bara kommer och går. Vi tolkar detta som att det finns en stor obalans i relationerna mellan god man och ensamkommande ungdomar vilket också kan skapa upplevelser av orättvisa och jämförelser ungdomarna emellan. Vilket till stor del hade kunnat undvikas om god man handlar efter de riktlinjer uppdraget medger samt utför de uppgifter som hör till uppdraget. I Stretmo och Melanders (2013) rapport beskrivs att flera gode män ansåg det var självklart att gå utanför sitt uppdrag samt bidra ekonomiskt till de ensamkommande ungdomarna som om de hade varit deras biologiska barn. Med det menar rapporten att det stora tolkningsutrymmet inom godmanskapet också skapar orättvisor barn emellan. Om de ensamkommande ungdomarna i vår studie fick möjligheten att utbyta kunskaper och föra dialog med god man skulle det också skapa en frigörande pedagogik för dem och därmed medvetandegöra. Ungdomarna berättar att de är medvetna om att gode män är olika men definierar inte varför. De menar att de förstår detta då de jämför sig med andra ensamkommande ungdomar och hör berättelser om hur andra har det och vad de gör tillsammans med sin god man och inte. Med detta tolkar vi det som att det handlar om att olika gode män utgår från sin egen tolkning av sitt uppdrag. Nedanstående citat visar på en medvetenhet till vad god man gör eller inte gör för ungdomen, att det är upp till var och en;

U 1; *”Man kan inte liksom säga något allmänt att god man är varken bra eller dåliga det är upp till var och en.”*

Framåt slutet på intervjuerna när vi frågade om det var något som de ensamkommande ungdomarna upplevde att vi inte tagit upp gällande ämnet började ungdomarna själva reflektera mer kring sin situation och kring vad de vet och vad de inte vet. De frågade oss vad en god mans uppdrag egentligen innebär och de efterfrågade information om offentligt biträde. De började reflektera om hur saker och ting kunde ses ur en annan synvinkel, t.ex. genom att de hört vad en annan av deltagarna sagt och därefter diskuterade vidare och ville veta mer. Det kan vi koppla till hur Payne (2015, s. 406) tolkar Foucault genom att om man medvetandegör de ensamkommande ungdomarna i vår studie så kan det verka som ett arbetssätt där ungdomarna blir hjälpta till att både förstå och kritisera hur de sociala strukturer kring god mans uppdraget indirekt kan fungera förtryckande för dem samtidigt som att de själva kan upptäcka och agera mot förtryckets bakomliggande orsaker.

Resultatet vi får av ungdomarnas berättelser kring sitt lärande är att de uppger själva att de inte lär sig något av sin relation med god man. De menar att har de lärt sig något så är det på grund av negativa erfarenheter, såsom att lovas något ska det hållas. Ungdomarna har vid upprepade tillfällen bett om hjälp men får varken hjälp eller återkoppling. Tillit och förtroende till god man är lågt och fyllt med misstro från de ensamkommande ungdomarna. I vår studie uttrycker ungdomarna vid flertal tillfällen att de tror att god man kan påverka och styra asylprocessen. Flertalet av ungdomarna uppfattade det som att det viktigaste god man skulle göra var att hjälpa till med uppehållstillståndet. Vi tolkar det som att de inte är helt medvetna om vad uppdraget som god man innebär under asylprocessen utifrån vad SKL (2016) beskriver. Om det skulle vara som i Skrikas (2014) studie där hon beskriver att de ensamkommande barnen ska ha en "Designated Representative" (DR) (god man) och att denna roll kan variera såsom att vara mer av ett juridiskt ombud, då kunde god man spela en viktigare roll för de ensamkommande ungdomarna i vår studie. Då det innebär att god man kan agera mer för de ensamkommande barnen även i asylprocessen. Detta diskuteras även av ungdomarna i Kohlis, Connolly och Becketts (2014) rapport från Nordirland. Att bara då skulle det finnas en god anledning till att ha en guardian, om denne kunde agera i asylärendet för ungdomen. Även Akaserehs (2011) studie tar upp detta som den viktigaste hjälpen de ensamkommande ungdomarna ansåg att god man hade, att hjälpa dem med att få uppehållstillstånd. Vi tolkar ungdomarnas uttalanden kring sin medvetenhet genom att de själva reflekterar över sin situation när de blir tillfrågade i fokusgrupperna, på så sätt kan självmedvetenhet utvecklas. Freire menar att de förtryckta måste tillåtas att föra dialog för att bli medvetna om sitt förtryck och för att kunna förändra sin situation (Freire 1972, s. 39-45).

Vår förhoppning genom valet av fokusgrupper som metod var att bidra till att göra de ungas röster hörda vilket vi fick bekräftat av ungdomarna. Vi hoppades också att deltagandet skulle skapa ytterligare medvetenhet för de ensamkommande ungdomarna kring sin situation och sin relation till god man genom att de fick berätta om sina erfarenheter. De ensamkommande ungdomarna uttryckte positiva omdömen till att få möjligheten att berätta om sina erfarenheter i fokusgrupperna, de berättade också att det är viktigt att deras åsikter lyfts fram och att vi tagit oss tid att lyssna på dem.

8. Diskussion:

Utifrån vårt syfte så var studiens huvudsakliga resultat att de ensamkommande ungdomarna inte upplevde sig ha någon speciellt stödjande relation med sin god man inte heller blev de lyssnade till. De ensamkommande ungdomarna berättar att de har knapp påverkan i relationen till god man, att de inte kan påverka sin situation så som de önskar. I deras berättelser kan vi tolka att de inte tillåts vara delaktiga i den grad som barnkonventionens artiklar medger att barn bör ha rätt till. Barnperspektivet är bristfälligt utifrån vad de ensamkommande ungdomarna erfar i relation med sin god man. Märkbart var också ungdomarnas alla försök till att göra sina röster hörda om och om igen utan resultat. Ungdomarna beskriver att det sker inga informella möten i dialog med god man. Inte heller samordnade god man sociala

aktiviteter kring ungdomen så att de aktivt fick ta del av och bygga sociala nätverk. I de formella möten går samtalen alltid via tolk och ungdomarna svarar när de blir tillfrågade. De flesta av de ensamkommande ungdomarna hade liten kunskap om god mans-rollen och dess uppgifter. De ungdomarna som hade lite större insyn i god mans-uppdraget var mer missnöjda, vi tolkar det som att ju mer kunskap om god mans-uppdraget ungdomarna har desto mer förväntar de sig och ju mer rättigheter vill de få. Därför var också de som inte hade lika mycket kunskap om god mans roll nöjdare. Det som tydligt framgick för oss var att god mans-rollen måste förtydligas för alla parter i vad som gäller och vad som ska ingå för att tolkningsutrymmet ska bli mindre samt denna roll behöver också vara levande och inte en gång förmedlad, utan återges och diskuteras med jämna mellanrum.

Vårt resultat visar också på att de ensamkommande ungdomarna inte alltid är delaktiga i beslut som rör dem och inte heller kan påverka hur mötena ser ut och när de sker. Lärandet de uttrycker är främst av negativ karaktär vilket mynnar ut i ett lågt förtroende för gode män och den roll de har. Den medvetenhet ungdomarna i studien främst uttrycker är att de inte litar på god man. De upplever inte att de får stöd av sin god man eller att god man hjälper dem att lösa deras problem. Vårt resultat visar att det saknas tillit till en viktig vuxen, så även till god man. Vilket kan kopplas till att det inte finns en dialog, ingen som lyssnar och agerar utifrån ett barnperspektiv.

Utifrån ovanstående resultat om vad ungdomarna i vår studie uppfattar som det viktigaste god man ska göra för dem så råder här en diskrepans mellan vad god man ska göra och vad god man har för rättigheter att agera i ungdomarnas asylprocess. Vi ställer oss då frågan om god man i Sverige i sin nuvarande roll och förhandlingsmöjligheter har ett existensberättigande i att verka för de ensamkommande ungdomarna? Har de det så är det ytterst viktigt att de också informerar om vad deras roll innebär. Kanske vore det bättre för alla parter att socialtjänsten övertar rollen som god man? Alternativt som diskuteras på Nordirland och som redan existerar i Kanada, att god man får större juridisk påverkan i asylprocessen.

I ett socialpedagogiskt perspektiv och i det sociala arbetet behöver alla få möjlighet att bli förstådda och lyssnade till och de förtryckta behöver bli sedda, få stöd och hjälp till att förstå att de är förtryckta. Då måste vi socialarbetare ha kunskap om maktens relationer och verktyg till att ständigt granska dem i arbetet med utsatta. De båda valda teorierna av Foucault och Freire har stor relevans till vårt nutida samhälle och det sociala arbetet. Med makten, kontrollen och disciplineringen som ständigt närvarande har den också tagit stora kliv in allas våra liv mer än förr. Då skillnaderna mellan fattiga och rika ökar och med alla oroligheter i världen får vi strömmar med flyktingar som kommer till Sverige med en annan kultur och kunskapsgrund än vi har här. Många är analfabeter och har knapp skolgång och har levt i och flytt från förtryck och fattigdom. Vi behöver goda verktyg och pedagogik för att möta dem t.ex. genom Freires frigörande pedagogik. I vårt arbete med studien har vi lärt oss att inte lägga in vår egen tolkning i vad ungdomars bästa faktiskt är, utan att det är viktigt att ha en dialog kring vad ungdomen själv uttrycker att denne behöver dvs. att lyssna, upprepa och

återkoppla för att det ska bli en konstruktiv relation i arbetet med alla som befinner sig i utsatta livssituationer.

8.1. Metodologiska svårigheter och begränsningar med studien

Vårt syfte har inte varit att generalisera de ensamkommande ungdomarnas röster till att gälla alla. Vi har velat förstå hur deltagarna i vår studie upplever relationen med god man och lära av deras erfarenheter. De överväganden som vi hanterat under studiens gång var bl.a. att vi upplevde det svårt att höra om de negativa erfarenheterna ungdomarna upplevde sig ha i sin relation med god man, där var vi tvungna att lägga våra egna åsikter och värderingar åt sidan. Valet av att ungdomarna inte skulle varit i Sverige mer än ett år och på så sätt kan anses än mer utsatta både i språk och förståelse om samhället gjorde vi då vi inte hittade någon studie gjord på denna målgrupp. Vi ansåg att syftet övervägde eventuell utsatthet så länge vi hanterade fokusgruppsintervjuerna varsamt samt att vi inte gick in på känsligare ämnen såsom familjerelationer, flykten hit, livet innan flykt eller trauman. Vi var även tydliga med att informera om vad studien handlade om samt att de var införstådda på samtycke och att de fick avbryta när som och att de är anonyma. Vår studie visar inte samma positiva resultat som FoU rapporten av Stretmo och Melander (2013) kring upplevelsen av god man utan har mer överensstämmelse med Akaserehs (2011) rapport av de ensamkommande ungdomarnas röster i Cypern. Hade vi haft ett större antal deltagare och fler fokusgrupper och tid tillhands kan de hända att resultatet sett annorlunda ut.

8.2. Vidare forskning

Förslag till vidare forskning kan vara att undersöka hur socialtjänstens skött sitt ansvar gentemot de ensamkommande barnen. Om hur de hanterat eventuell brist på gode män det senaste året utifrån att kommunerna har det yttersta ansvaret när god man saknas. Det hade varit intressant med en aktuell studie om hur god man ser på sitt uppdrag och vilka uppgifter som ingår samt hur de ser på relationen med sina ensamkommande ungdomar. En tredje intressant studie hade varit att fortsätta på vår studie med ännu fler deltagare och fokusgrupper så att ungdomarnas berättelser kring relationen med sin god man får komma fram. Då kan vi ta ytterligare lärdom av deras erfarenheter samt att de ensamkommande ungdomarna på så vis får egenmakt genom studien.

9. Referenser

Akasereh, Nikta. (2011). *Voice of Unaccompanied Minor Asylum Seekers on Guardianship: A study on Guardians of Unaccompanied Minor Asylum Seekers in Cyprus*. [Elektronisk]. Freie Universität. Berlin. Publisher: HFC "Hope For Children" UNCRC Policy Center. Tillgänglig: <http://www.uncrcpc.org/assets/images/research.pdf>. [2016-05-08]

Ascher, H. (2009). *Ensamkommande flyktingbarn måste få stöd*. [Elektronisk]. Läkartidningen nr 18-19. Volym 106. Tillgänglig: <http://ww2.lakartidningen.se/07engine.php?articleId=11890>. [2016-03-20]. s. 1254-1255.

Brodin, Jane. (2008). Inledning. I *Barn i utsatta livssituationer*. (red). Brodin, J. Malmö: Gleerups Utbildning AB. s. 7-21.

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl 2. Stockholm: Liber AB.

Codex (2016-02-05). *Forskning som involverar barn*. [Elektronisk]. Uppsala. Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/manniska1.shtml> [2016-05-14]

Dahlin-Ivanoff, Synneve. (2015). Fokusgruppsdiskussioner. I *Handbok i kvalitativa metoder*. (red). Ahrne, G & Svensson, P. Stockholm: Liber AB. s. 81-92.

Esaiasson, Peter. m.fl. (2012). Fokusgrupper. I *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 Uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB. s. 318-326.

Foucault, Michel. (2003). *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. 4. översedda uppl. Lund: Arkiv förlag

Freire, Paulo. (1972). *Pedagogik för förtryckta*. 6 Uppl. Stockholm: Gummesson

Freire, Paulo. (2000). *Pedagogy of the oppressed*. New York: Continuum International Publishing Group Ltd.

Giertz, Lottie. (2012). *Erkännande makt och möten: En studie av inflytande och självbestämmande med LSS*. Diss., Växjö: Linnéuniversitetet.

IVO (2015-10-22). *HVB och stödboende för ensamkommande barn*. [Elektronisk]. Stockholm. Tillgänglig: <http://www.ivo.se/ensamkommande-barn/> [2016-05-14]

Järvinen, Margaretha. (2002). Hjälpens universum – ett maktperspektiv på mötet mellan klient och system. I *Perspektiv på sociala problem*. (red.). Meeuwisse, A & Swärd, H. Stockholm: Natur och kultur. S. 253-270.

Karlsson, Leif. & Lange-Karlsson, Marie. (2015). *Att vara god man och förvaltare*. Stockholm: Liber AB

Kawulich, Barbara. (2011). Gatekeeping: An Ongoing Adventure in Research. [Elektroniskt]. *Field Methods*. vol. 23 (1), s. 57-76. Tillgänglig: Sage Publications [2016-05-05] DOI: 10.1177/1525822X10383388.

Kohli, Ravi, Connolly, Helen, Beckett, Helen. (2014). *By their side and on their side: reviewing the evidence for guardianship for separated children in northern ireland*. University of Bedfordshire: NICCY. [Elektroniskt]. Tillgänglig: <http://www.niccy.org/media/1325/niccy-guardianship-main-report-feb-14.pdf>. [2016-04-22]

Kvale, Steinar. & Brinkmann, Svend. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lindgren, Sven-Åke. (2010). Michel Foucault och sanningens historia. I *Moderna samhällsteorier; traditioner, riktningar, teoretiker*. 8 uppl. (red.). Månsson, P. Stockholm: Norstedts Juridik. s. 347-372.

Migrationsinfo (2016). *Ensamkommande barn*. [Elektroniskt]. Tillgänglig: <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande-i-sverige/ensamkommande-barn/> [2016-04-22]

Migrationsverket (2016a). *Migrationsverkets uppdrag*. [Elektronisk]. Stockholm. Tillgänglig: <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Vart-uppdrag.html> [2016-05-14]

Migrationsverket. (2016b). *Gode mannens roll under asyltiden*. [Elektroniskt]. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Gode-mannens-roll.html> [2016-03-24]

Migrationsverket. (2016c). *Inkomna ansökning om asyl, 2016*. [Elektronisk] <http://www.migrationsverket.se/download/18.2d998ffc151ac3871592560/1464780868415/Inkomna+ans%C3%B6kningar+om+asyl+2016+-+Applications+for+asylum+received+2016.pdf>. [2016-06-04].

Migrationsverket (2016d). Nästan 163 000 människor sökte asyl i Sverige 2015.[Elektronisk]. <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2016/2016-01-01-Nastan-163-000-manniskor-sokte-asyl-i-Sverige-2015.html>. [2016-06-01].

Nikku, Nina. (2013). *Uppsätsetik - Om etisk problematik i studenternas uppsats- och examensarbete*. [Elektroniskt]. Rapportserie/ Filosofiska fakulteten, Linköpings universitet, Nr. 22. Tillgänglig: www.diva-portal.org/smash/get/diva2:573610/FULLTEXT01.pdf [2016-03-24].

Ottosson, Lisa. & Lundberg, Anna. (2013). 'People out of place'? Advocates negotiations on children's participation in the asylum application process in Sweden. [Elektroniskt]. *Family*, 27 (2), s. 266-287. Tillgänglig: *International Journal of Law, Policy and the family*. [2016-04-04] DOI: 10.1093/lawfam/ebt003.

Panican, Alexandru. & Ulmestig, Richard. (2011). *Frälsningen, lagen och sanningen i ett kommunalt aktiveringsprojekt*. [Elektronisk]. Socionomens forskningssupplement Nr 30. Tillgänglig: <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:491075/FULLTEXT01.pdf> [2016-04-15]. s.44-55.

Payne, Malcolm. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 4 Uppl. Stockholm: Natur & Kultur.

Regeringen. (2015). SOU 2003:51. (s. 61, 89-91). [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2003/01/sou-200351-/>. [2016-05-05].

Riksdagen. (2005). (Prop. 2004/05:136 Stärkt skydd för ensamkommande barn). [Elektronisk]. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/starkt-skydd-for-ensamkommande-barn_GS03136. [2016-06-01]

Rimsten, Eva. (2006). *Jag vill bli som Kofi: Ensamkommande barn i Sverige ur ett rättighetsperspektiv*. Visby: Rapport av Rådgivningsbyrån och Rädda barnen.

SIDA. (2016). *Barnens röster måste få höras mer*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.sida.se/Svenska/aktuellt-och-press/nyheter/2011/April-2011/Barnens-roster-behover-horas-mer> [2016-03-24].

SKL. (2015). *Begäran om ändring av reglerna om god man för ensamkommande barn*. [Elektroniskt]. Skrivelse 2015-10-23. SKL Diarienummer 15/5144. Tillgänglig: <http://skl.se/download/18.85439e61506cc4d3a2548fc/1445603643332/SKL-15-5144-Skrivelse-Andring-av-regler-om-god-man-for-ensamkommande-barn.pdf>. [2016-03-24].

SKL. (2016). *God man för ensamkommande barn*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://skl.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/overformyndaregodman/godman.3609.html>. [2016-04-03]

Socialstyrelsen (2016). *Svårt för kommuner att klara arbetet med ensamkommande barn och unga*. [Elektroniskt]. [Tillgänglig]

<http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2016/svartforkommunerattklaraarbetetmedensamkommandebarnochunga>. [2016-06-01].

Socialstyrelsen (2013). *Socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och ungdomar – en vägledning*. [Elektronisk]. ISBN 978-91-7555-050-3. Artikelnr 2013-5-2. Tillgänglig: <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer>. [2016-05-12]

Skrikas, Christina. (2014). *Welfare for unaccompanied minors A comparative study on Canada's and Sweden's implementation of the CRC*. [Elektronisk]. Linköpings Universitet. ISRN: LiU-ISV/SVS-MAS-A--14/01—SE. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:692727/FULLTEXT03>. [2016-05-08]

Stretmo, Live & Melander, Charlotte. (2013). *Får jag vara med? Erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp*. [Elektronisk]. Göteborg: Göteborgsregionens kommunalförbund och FoU i Väst/GR. (Rapport 2:2013). Tillgänglig: http://grkom.se/download/18.415b48a314276a8b9a7e37e/1387374156436/2013_far_jag_vara_med.pdf. [2016-05-08].

Unicef (2016). *Barnkonventionen*. [Elektronisk]. Stockholm. Tillgänglig: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full> [2016-05-14]

Von Schéele, Eva. & Strandberg, Ingemar. (2015). *Ensamkommande barns rätt: en vägledning för den gode mannen, kommunen m fl. 3.*, [utök.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Wibeck, Victoria. (2000). *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

Wibeck, Victoria. (2010). *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod. 2.*, uppdaterade och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur

Vill du vara med i en studie om hur ensamkommande ungdomar upplever relationen till sin gode man?

Vi som kommer att utföra studien är Petra Tapper och Ninni Uddh. Båda är studerande på socialpedagogiska programmet vid Högskolan Väst, Trollhättan. Tillsammans gör vi studien som kommer att användas till vår C-uppsats.

Syftet med undersökning är att vi vill höra hur ensamkommande ungdomar upplever relationen till sin gode man. Vi anser att det är ett område som behöver forskas mer kring för att lyfta ensamkommande ungdomars berättelser, upplevelser och åsikter om den första tiden i Sverige.

Att delta i en fokusgrupp innebär att sitta och diskutera i en grupp med ca 3-6 andra ungdomar vid ett tillfälle. Målet är att ha 3 olika grupper där deltagarnas egna röster hörs i diskussionen och är i fokus. För att delta i studien vill vi att du är under 18 år. Du behöver också kunna förstå och tala svenska eller engelska ganska bra. Vill du ändå vara med i studien men inte har tillräckliga språkkunskaper har du kanske en vän som kan hjälpa till att tolka. Fokusgruppens diskussioner kommer att utgå från olika teman som vi presenterar och som ni sedan diskuterar fritt i gruppen. Studien tar ca 1-1,5 timme inklusive fikapaus.

Vi kommer att spela in fokusgrupperna och sedan skriva ut allt på papper, ingen obehörig får ta del av materialet. Materialet förvaras så att det bara är åtkomligt för oss som genomför studien. I rapporteringen av resultatet i form av en examensuppsats vid Högskolan Väst i Trollhättan eller i annan form av publicering kommer ditt namn inte att finnas med för att du ska förbli anonym.

Med vänliga hälsningar,

Petra & Ninni

Ditt deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.

Ytterligare upplysningar om studien lämnas av oss som genomför studien och vi kan nås på:

	E-mail	Telefon
Petra Tapper	livingit@hotmail.se	xxx
Ninni Uddh	n.uddh@hotmail.com	xxx
Handledare; Anette Bohlin (fil dr i socialt arbete Högskolan Väst)	anette.bolin@hv.se	0520-223729

Är du intresserad av att delta i studien?

Fokusgrupperna kommer att hållas under vecka 15 och 16, 2016.

Fyll gärna i ditt namn och telefonnummer här;

Namn och ålder;

Telefonnummer:

--	--

Här nedan finns olika datum och tider som vi kan träffa er;

Måndag 11/4	Onsdag 13/4	Fredag 15/4	Måndag 18/4
15:00	15:00	15:00	15.00
17:00	17:00	17:00	17:00

Kontaktformulär – Studie

”Ensamkommande ungdomars upplevelser av relationen med sin god man”

Vänligen svara på frågorna nedan. Om du har svårt att förstå någon av frågorna så fråga gärna oss. Om det är något svar du inte vet så svara det du tror eller hoppa över frågan.

If you are more comfortable with English, please ask us for translation.

Om dig

- 1) Namn:

- 2) Ålder:

- 3) Hur länge har du varit i Sverige?

Om din god man

- 4) Hur lång tid hade du varit i Sverige innan du fick en god man?

- 5) Hur ofta träffas du och din god man?

- 6) Vet du om din god man är god man åt fler ensamkommande barn? Hur många?

Samtycke;

Genom att skriva under samtycker du till att medverka i vår studie som vi kommer att spela in samt att du har fått information muntligen och skriftligen gällande vad syftet med studien är.

By signing this document you agree to being part in our study which is going to be recorded and you have been informed verbally and in writing regarding the terms of the study.

Om du vill vara med i vår studie så ber vi dig att skriva under med din namnteckning nedan:

If you would like to take part in our study please sign here:

Underskrift:

Datum:

Intervjuguide

Öppningsfråga;

Vilka av de vuxna i din närmaste omgivning här i Sverige är mest betydelsefull för dig?

Which of the following adults would you say is the most important to you in Sweden?

- a) God man, [legal guardian](#)
- b) Lärare i skolan, [Teacher in school](#)
- c) Fotbollstränare, tränare inom fritidsaktivitet, [Footballcoach or any other coach/trainer](#)
- a) Boendepersonal [Staff at your accomodation](#)
- d) Kontaktperson, [Contact person](#)
- e) Annan (ungdomen behöver inte berätta vem denna kan vara), [Others](#)

1) Vad gör en god man anser du? (beskrivande)

[What is a god mans job, according to each one of you?](#)

1a) Kan ni gemensamt enas om vilken av de insatser som är den viktigaste och minst viktiga och varför? (värderande)

[Which one of the above named tasks do you all consider are the most important and least important and why? Talk together in the group.](#)

1b) Kan du ge exempel på bra saker och mindre bra saker som en god man kan säga?

[Can you give examples of good things and less good things \(bad things\) that a god man could say?](#)

2a) Kan du ge exempel på bra och mindre bra saker din god man gör?

[Can you give examples of good things and less good things \(bad things\) a god man does?](#)

2b) Hur skulle ni gemensamt värdera det som är bra och det som är dåligt?

[How would you in the group commonly evaluate the good things and the bad things?](#)

3). Vem bestämmer och hur ser relationen, dialogen ut kring olika beslut enligt er?

(Bilaga enkät där vi ger ex på situationer för att komma igång med tanke, reflektion och som ett hjälpmedel till diskussionen).

[Who decides and how does your relationship with your legal guardian, god man, look like, in the dialogue regarding different decisions concerning yourselves?](#)

- A) hos socialtjänsten, [the socialworker](#)
- B) Hos offentligt biträde, [public counsel](#)
- C) Inom hälso- och sjukvård, [health and medical services](#)
- D) Hos Migrationsverket, [immigrations](#)
- E) Boende/ kontaktperson, [staff at your accomodation](#)
- F) Annan, [other](#)

4) Utifrån det kontaktformuläret ni fyllt i före mötet har ni svarat på hur ofta ni träffar er god man. Vill ni ge exempel på hur dessa möten brukar vara och var ni brukar ses?

In the contact paper before this groupmeeting you answered a question concerning how often you meet your legal guardian, god man. Would you like to give examples on how these meetings normally turns out and where (what place) you usually meet?

4a) är de givande, på vilket sätt?

Are the meetings rewarding, how/in what way?

4b) är de ett måste, om så är fallet, på vilket sätt?

Do you feel that it's an obligation, if so, how/in what way?

5). Vad upplever ni att ni har lärt/lär er av er god man?

What is your experience of what you've learnt/learn and understood in the interactions with your legal guardian, god man?

5a). Kan ni beskriva hur ni har blivit medvetna om era rättigheter och skyldigheter?

Can you describe how you have gained consciousness regarding your rights and obligations?

5b). På vilket sätt upplever ni att ni gör er röst hörd?

In what way would you describe your experience of making your own voice listened to?

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se